

**MAAHANMUUTTAJANAISET VÄKIVALLAN
UHRINA**

**KAIJA KORHONEN
NOORA ELLONEN**

Poliisiammattikorkeakoulu
2007

Kaija Korhonen ja Noora Ellonen

MAAHANMUUTTAJANAISET VÄKIVALLAN UHRINA
Poliisin tietoon tullut maahanmuuttajanaisiin kohdistunut väkivalta vuonna
2005

ISSN 1455-8289
ISBN 978-951-815-129-9

Kansi: Ari-Pekka Maunuksela
Taitto: Marika Saari
Paino: Edita Prima Oy, Helsinki 2007

Tiivistelmä

Tässä selvityksessä kartoitetaan vuonna 2005 poliisin tietoon tullutta maahanmuuttajanaisiin kohdistunutta väkivaltaa. Väkivaltaa tarkastellaan kolmen eri kokonaisuuden kautta: maahanmuuttajanaisiin kohdistunut seksuaalinen väkivalta, fyysinen väkivalta ja väkivallalla uhkaaminen. Maahanmuuttajanaيسella tarkoitetaan tässä selvityksessä naista, jonka kansalaisuus ja/tai syntymämaa on muu kuin Suomi. Selvityksen aineistona ovat poliisiasiaan tietojärjestelmästä poimitut rikosilmoitukset. Tiedot perustuvat rikosilmoituksessa kirjattuihin tietoihin.

Selvityksen perusteella vuonna 2005 poliisin tietoon tuli 1 204 maahanmuuttajanaisiin kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkausrikosta. Tapauksista 6 % oli seksuaalista väkivaltaa, 72 % muuta fyysistä väkivaltaa ja 22 % väkivallalla uhkaamista. Fyysisistä väkivallanteoista lähisuhteväkivallaksi oli luokiteltavissa jopa 60 % tapauksista. Fyysisten väkivallantekojen yleisin rikosnimike oli pahoinpitely. Väkivallan uhriksi joutui useimmiten 18–29-vuotias maahanmuuttajanaisten.

Seksuaalirikoksista kolmannes oli lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä ja neljännes raiskauksia. Tekijä ei yleensä ollut perhesuhteissa uhriin. Seksuaalirikoksen uhreista lähes puolet oli alle 18-vuotiaita.

Suurin osa uhkauksista oli laittomia uhkauksia (83 %). Useimmiten uhkauksen esitti nykyinen tai entinen puoliso. Yli 90 % uhkauksista kohdistui yli 18-vuotiaisiin maahanmuuttajanaisiin.

Suurin ryhmä väkivallan uhreista oli Suomen kansalaiset. Muista kansalaisuuksista eniten rikoksia kohdistui venäläisiin, virolaisiin ja somalialaisiin. Syntymämaatietojen mukaan erottuivat Venäjä / Neuvostoliitto, Ruotsi ja Viro. Nämä ryhmät ovat myös suurimpia ulkomaalaisten naisten ryhmiä Suomessa.

Rikoksesta epäillyistä suurin osa (73 %) oli miehiä. Suomalaisia epäillyistä oli 55 % ja ulkomaalaistaustaisia 43 %. Suurimman ikäryhmän muodostivat 30–44-vuotiaat epäillyt.

English Summary

This study covers the cases of violence against female immigrants, which the police recorded in 2005. Violence is considered from three perspectives: sexual violence against female immigrants, physical violence and threatening with violence. In this study the term *female immigrant* refers to a woman whose nationality and/or country of origin is other than Finnish or Finland. The research material used consists of the reports of offences, collected from the Police Information System (PATJA).

According to the report, in 2005, the police recorded 1 204 criminal offences of violence or threat of violence against female immigrants. Of those offences 6 % were the cases of sexual violence, 72 % other physical violence and 22 % threatening with violence. Out of all physical violence offences, 60 % could be classified as relationship (partners, family members etc.) violence. The most common offence was assault. In most cases the victim of physical violence was 18–29-year-old female immigrant.

One third of the sexual offences were sexual abuse of a child and one fourth was rape. The offender was not usually in a family relation to the victim. Half of the victims of sexual crime were under 18 years old.

Majority of the threats of violence were illegal threats (83 %). Most frequently current or previous partner expressed the threats. Over 90 % of the threats were directed against female immigrants over 18 years old.

Most frequently victims had Finnish nationality. Out of other nationalities most of the offences were against Russian, Estonian and Somali women. According to the places of origin of the immigrants, Russia/Soviet Union, Sweden and Estonia were distinguished. These groups are also among the largest female immigrant groups in Finland.

Majority of the suspected offenders (70 %) were men. Out of all the suspected offenders 55 % were Finnish and 43 % of a foreign background. Most frequently suspected offenders were between 30 and 44 years of age.

SISÄLLYS

SISÄLLYS	5
TAULUKOT	7
1 JOHDANTO	9
1.1 NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA KÄSITTEENÄ	10
1.2 KANSAINVÄLISOIKEUDELLISET NÄKÖKOHDAT	11
1.3 SUOMALAIISIIN NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA.....	13
1.4 MAAHANMUUTTAJANAINEN	15
1.5 MAAHANMUUTTAJANAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA	17
1.6 VÄKIVALTA JA KULTTUURISIDONNAISET TEKIJÄT.....	19
1.7 MAAHANMUUTTAJANAISET – MONINKERTAISEN SYRJINNÄN UHREJA.....	21
1.8 MAAHANMUUTTAJANAISET SUOMESSA	23
2 SELVITYKSEN TOTEUTUS	27
2.1 MAAHANMUUTTAJANAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA TÄSSÄ SELVITYKSESSÄ.....	27
2.2 RIKOSILMOITUKSET TUTKIMUSAINEISTONA	28
2.3 AINEISTON MUODOSTAMINEN.....	29
2.4 RAJOITUKSIA.....	30
3 MAAHANMUUTTAJANAISIIN KOHDISTUNUT SEKSUAALINEN VÄKIVALTA.....	31
3.1 UHRIN SUHDE EPÄILTYYN SEKSUAALIRIKOKSISSA.....	32
3.2 UHRIN IKÄ.....	33
3.3 UHRIN KANSALAIJUUS JA SYNTYMÄMAA	34
4 MAAHANMUUTTAJANAISIIN KOHDISTUNUT MUU FYYSINEN VÄKIVALTA.....	36
4.1 UHRIN SUHDE EPÄILTYYN MUISSA VÄKIVALTARIKOKSISSA	37
4.2 UHRIN IKÄ.....	39
4.3 UHRIN KANSALAIJUUS JA SYNTYMÄMAA	39
5 MAAHANMUUTTAJANAISIIN KOHDISTUNEET UHKAUKSET VUONNA 2005.....	41
5.1 UHRIN SUHDE EPÄILTYYN UHKAUKSISSA	41
5.2 UHRIN IKÄ.....	42
5.3 UHRIN KANSALAIJUUS JA SYNTYMÄMAA	43

6	MUUT OSALLISET ASIASSA.....	45
7	RIKOKSESTA EPÄILLYT	46
7.1	RIKOKSESTA EPÄILTYJEN KANSALAISSUUS JA SYNTYMÄMAA.....	46
7.2	RIKOKSESTA EPÄILTYJEN SUKUPUOLI.....	47
7.3	RIKOKSESTA EPÄILTYJEN IKÄ.....	48
8	TAPAUSTEN YHTEISIÄ PIIRTEITÄ.....	50
9	LOPUKSI	51
	KIRJALLISUUS.....	56

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Kymmenen yleisintä Suomessa asuvien ulkomaalaistaustaisten naisten ryhmää kansalaisuuden ja syntymämaan mukaan vuonna 2005 (lähde: Väestörakenne ja... 2006, 70–71, 78–79).	24
TAULUKKO 2. Suomalaismiesten solmimat avioliitot ulkomaalaisten naisten kanssa vuonna 2004 (lähde: Ulkomaalaiset ja siirtolaisuus 2004, 18).	25
TAULUKKO 3. Suomessa syntyneiden miesten ulkomailla syntyneet avo- ja aviopuolisot vuonna 2004 (lähde: Ulkomaalaiset ja siirtolaisuus 2004, 19).	26
TAULUKKO 4. Tutkimuksessa huomioidut rikosnimikkeet	29
TAULUKKO 5. Maahanmuuttajanaisiin kohdistuneet seksuaalirikokset vuonna 2005	32
TAULUKKO 6. Seksuaalirikoksen uhrin suhde epäiltyyn	33
TAULUKKO 7. Seksuaalirikosten uhrin ikäluokittain	34
TAULUKKO 8. Seksuaalirikosten uhrien yleisimmät kansalaisuudet (muu kuin Suomi), rikokset/100 asukasta.....	34
TAULUKKO 9. Seksuaalirikosten uhrien yleisimmät syntymämaat (muu kuin Suomi), rikokset/100 asukasta.....	35
TAULUKKO 10. Maahanmuuttajanaisiin kohdistuneet väkivaltarikokset vuonna 2005.....	36
TAULUKKO 11. Väkivaltarikoksen uhrin suhde epäiltyyn	38
TAULUKKO 12. Väkivaltarikoksen uhrin ikäluokittain.....	39
TAULUKKO 13. Väkivaltarikosten uhrien yleisimmät kansalaisuudet (muu kuin Suomi), rikokset/100 asukasta	40
TAULUKKO 14. Väkivaltarikosten uhrien yleisimmät syntymämaat (muu kuin Suomi), rikokset/100 asukasta	40
TAULUKKO 15. Uhkauksen uhrin suhde epäiltyyn	42
TAULUKKO 16. Uhkausten uhrin ikäluokittain.....	43
TAULUKKO 17. Uhkausten uhrien yleisimmät kansalaisuudet (muu kuin Suomi), rikokset/100 asukasta	43
TAULUKKO 18. Uhkausten uhrien yleisimmät syntymämaat (muu kuin Suomi), rikokset/100 asukasta	44
TAULUKKO 19. Rikoksesta epäillyn tausta	47
TAULUKKO 20. Rikoksesta epäillyt ikäluokittain	49

1 JOHDANTO

Naisiin kohdistuva väkivalta on kaikissa kulttuureissa esiintyvä ongelma. Ilmiönä se on paitsi rikos ja vakava ihmisoikeusloukkaus, myös este tasa-arvoiselle ja naisen ihmisoikeuksia kunnioittavalle yhteiskunnalle. Kansainvälistyvässä maailmassa tämä globaali ongelma saa vielä erityisemmän merkityksen: maahanmuuttajanaiset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa suhteessa väkivaltaan, sillä tieto väkivallan vääryydestä, ilmoitusmahdollisuudesta sekä mahdollisista avunhankintakanavista on usein puutteellista. Väkivallalla on myös paljon kulttuurisidonnaisia merkityksiä ja ilmenemismuotoja, jotka voivat eri kulttuurioaloissa jäädä pimentoon; kulttuurierot voidaan harhauttavasti nähdä jopa väkivallan oikeutuksena. (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005.)

Ongelma on ajankohtaistunut myös Suomessa, sillä maahanmuuttajien määrä on viime vuosina lisääntynyt selvästi. Vuonna 2005 Suomessa asui 56 101 ulkomaalaista naista kun vastaava luku kymmenen vuotta aiemmin oli 32 787. Maahanmuutto lisääntyikin voimakkaimmin 1990-luvun lopulla, jolloin sodat ja muut kriisit lisäsivät turvapaikan hakijoiden määrää. Suurimmat pakolaisryhmät tulivat tuolloin Somaliasta, Jugoslaviasta, Iranista ja Irakista. Valtaosa Suomeen saapuneista siirtolaisista ja paluumuuttajista on tullut Ruotsista, Neuvostoliitosta/Venäjältä ja Virosta. (Pohjanpää, Paananen & Nieminen 1998, 10–11.)

Suomi on useiden kansainvälisten sopimusten turvin sitoutunut pyrkimykseen ennaltaehkäistä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Ilmiön ennaltaehkäisy on kuitenkin suhteellisen hankalaa sillä vain murto-osa väkivaltatapauksista tulee viranomaisien tietoon. Erityisen korkean ilmoituskynnyksen on osoitettu olevan juuri maahanmuuttajanaisten kohdalla (Janiskaja-Lahti 2002). Harmaan vyöhykkeen eli niin sanotun piilorikollisuuden osuus voidaankin arvioida olevan erityisen suuri juuri maahanmuuttajanaisiin ja heidän lapsiinsa kohdistuvassa väkivallassa. Maahanmuuttajanaisiin kohdistuvaa väkivaltaa on myös tutkittu Suomessa vain vähän. Olemassa olevien tutkimustulosten mukaan näyttää kuitenkin siltä, että maahanmuuttajanaiset joutuivat väkivallan uhriksi useammin kuin kantaväestöön kuuluvat naiset. Etenkin nuoret naiset ovat tutkimusten mukaan kokeneet väkivaltaa useammin kuin samanikäiset suomalaiset naiset. (Honkatukia 2005, 62, 70.)

Tässä selvityksessä kartoitetaan vuonna 2005 poliisin tietoon tullutta maahanmuuttajanaisiin kohdistunutta väkivaltaa. Väkivaltaa tarkastellaan kolmesta eri näkökulmasta; seksuaalinen väkivalta, muu fyysinen väkivalta ja väkivallalla uhkaaminen. Kussakin kokonaisuudessa kuvataan tyypillisiä rikosnimikkeitä, uhrien ominaisuuksia sekä tapausten yleisyyttä. Erityisesti rikoksia tarkastellaan lähisuhde- ja parisuhdeväkivallan näkökulmasta niiden yleisyyden vuoksi. Lopuksi kuvataan näistä väkivaltateoista epäiltynä olleita ihmisiä, heidän tyypillisimpiä piirteitään sekä väkivaltateoille tyypillisiä yhteisiä piirteitä.

1.1 NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA KÄSITTEENÄ

YK:n (1995) antaman julistuksen mukaan naisiin kohdistuvalla väkivallalla tarkoitetaan yleisesti mitä tahansa sukupuoleen liittyvää väkivaltaa, joka aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa naisille fyysistä, seksuaalista tai henkistä haittaa tai kärsimystä. Käsite kattaa myös tällaisella väkivallalla uhkaamisen, pakottamisen tai mielivaltaisen vapauden riiston. Rikosoikeudellisesti kyseistä määritelmää voidaankin pitää suhteellisen kattavana. Jos naisiin kohdistuvaksi väkivallaksi katsottaisiin lukeutuvan ainoastaan ilmeisempi fyysinen ja seksuaalinen väkivalta, olisi väkivallantekojen määrä hyvin toisenlainen (Desai & Saltzman 2000, 36). Henkiseksi väkivallaksi määritelty uhkailu on nimittäin yksi yleisimmistä naisiin kohdistuvista väkivaltateoista (ks. Heiskanen & Piispa 1998; Maahanmuuttajanaisiin kohdistuva väkivalta 2002).

Fyysisen väkivallan voidaan siis ajatella kattavan ruumiillisen koskemattomuuden loukkaamisen tai terveyden vahingoittamisen. Seksuaalisella väkivallalla puolestaan tarkoitetaan mitä tahansa seksuaalisen koskemattomuuden loukkaamista pakottamalla tai tietyllä tavalla yllyttämällä sukupuoliyhteyteen tai seksuaaliseen tekoon. Henkinen väkivalta puolestaan sisältää sekä ruumiillisen väkivallan uhan että pelottelun. Uhkailulla ja pelottelulla on fyysisen väkivallan kaltainen pelottava, uhkaava ja ahdistava vaikutus. Henkiseen väkivaltaan liittyy myös erilaiset kontrollin muodot kuten liikkumisen ja sosiaalisten suhteiden rajoittaminen. Parisuhteessa koettuun väkivaltaan voi liittyä myös taloudellinen kontrolli, jolloin naisella ei ole käytössään välttämättä lainkaan omaa rahaa. (Lehtonen & Perttu 1999, 38.)

Maahanmuuttajanaisiin kohdistuneella väkivallalla tarkoitetaan kaikkia fyysisen ja seksuaalisen väkivallan sekä sillä uhkaamisen muotoja, jotka kohdistuvat muuhun kuin suomalaista alkuperää oleviin naisiin. Ulkomaalaistaustaisiin naisiin kohdistuva väkivalta voi ilmetä samantyyppisenä väkivaltana kuin suomalaisiinkin naisiin kohdistuva väkivalta, kuten esimerkiksi lähisuhde- ja perheväkivaltana, mutta se voi saada myös omanlaisiaan piirteitä, jotka ovat suomalaisten näkökulmasta harvinaisempia. Tällaisia ovat esimerkiksi pakkoavioliitot ja tyttöjen ympärileikkaukset. Kyseiset väkivallan muodot voivat kuulua olennaisena osana muiden kulttuurien käytäntöihin mutta ovat suomalaisen rikoslain mukaan rangaistavia tekoja. (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005.) Raaimpana kulttuurien välisenä ristiriitana voidaan mainita niin sanotut kunniamurhat, jotka liittyvät perheen tai kulttuurin kunnian puolustamiseen. Kunniamurhilla ei ole omaa nimikettä suomalaisessa lainsäädännössä, mutta murha sinällään on yksi ankarammin tuomitavista rikoksista Suomessa. Toisaalta kunniamurhan käsitettä on myös kritisoitu paljon sen yksipuolisuudesta. Kritiikin mukaan se korostaa liikaa väkivallan kulttuurisidonnaisia motiiveja unohtaen väkivallan sukupuolittumisen miestekijöihin ja naisuhreihin.

1.2 KANSAINVÄLISOIKEUDELLISET NÄKÖKOHDAT

Naisiin kohdistuva väkivalta on yleisin ihmisoikeusloukkaus maailmassa. Naiset ja tytöt joutuvat kaikissa yhteiskunnissa fyysisen, henkisen ja seksuaalisen väkivallan uhreiksi, tulotasosta, asemasta tai kulttuurista riippumatta. (Pekingin julistus ja toimintaohjelma, 1995.) Kansainvälisessä oikeudessa naisiin kohdistuva väkivalta kategorisoitiin ihmisoikeusloukkaukseksi ensimmäistä kertaa YK:n Wienin ihmisoikeuskonferenssissa hyväksytyssä julistuksessa vuonna 1993. Julistuksessa naisten ihmisoikeuksista todetaan seuraavaa:

Naisten ja tyttölasten ihmisoikeudet ovat luovuttamaton, olennainen ja jakamaton osa universaaleja ihmisoikeuksia...Sukupuolittunut väkivalta ja kaikki seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön muodot, myös ne jotka ovat tulosta kulttuurisista ennakoasenteista ja kansainvälisestä kaupasta ovat yhteen sopimattomia arvokkuuden ja ihmisarvon kanssa, ja ne tulee poistaa. (Wienin julistus ja toimintaohjelma 1993.)

Julistuksessa tuodaan ilmi myös, että naisiin kohdistuva väkivalta pitää saada kitkettyä sekä julkisilta että yksityisiltä elämänaloilta (Wienin julistus ja toimintaohjelma 1993). Linjaus on tärkeä, sillä useissa yhteiskunnissa elää käsitys siitä, että naisiin kohdistuva väkivalta on yksityisasia, johon valtion ei pidä puuttua. Tätä käsitystä ilmentää se, että naisiin kohdistuvan väkivallan kohdalla viranomaisten reaktio jää usein puutteelliseksi tai tehottomaksi. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ei myöskään pidetä sen kaltaisena ongelmana, joka vaatisi yhteiskunnalta toimia. (Niemi-Kiesiläinen 1998, 157.) Julistuksessa mainitaan myös toimiminen naisten oikeuksien puolesta, haitallisia perinteisiä käytäntöjä, kulttuurisia ennakoasenteita tai uskonnollista ääritoimintaa vastaan (Wienin julistus ja toimintaohjelma 1993).

Wienin konferenssin jälkeenkin naisiin kohdistuva väkivalta säilyi YK:n asialistalla. Vuonna 1995 Pekingissä järjestettiin YK:n neljäs naisten asemaa käsittelevä konferenssi, jossa puolestaan vahvistettiin, että naisten oikeudet ovat ihmisoikeuksia, ja että naisiin kohdistuva väkivalta on ihmisoikeusloukkaus. Pekingin julistuksessa naisiin kohdistuva väkivalta määriteltiin, ja väkivallan todettiin heikentävän, jopa mitätöivän, naisten mahdollisuuksia nauttia ihmisoikeuksistaan. Julistuksessa naisiin kohdistuva väkivalta määritellään seuraavasti:

Käsite naisiin kohdistuva väkivalta tarkoittaa mitä tahansa sukupuoleen liittyvää väkivaltaa, joka aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa naisille fyysistä, seksuaalista tai henkistä haittaa tai kärsimystä. Käsite kattaa myös tällaisella väkivallalla uhkaamisen, pakottamisen tai mielivaltaisen joko julkisen tai yksityiselämässä tapahtuvan vapauden riiston. Niinpä naisiin kohdistuva väkivalta sisältää seuraavat teot, mutta ei kuitenkaan rajoitu pelkästään niihin:

- 1. Perheessä tapahtuva fyysinen, seksuaalinen ja henkinen väkivalta, mukaan lukien pahoinpitely, tyttöjen kotona tapahtuva sukupuolinen riisto, myötäjäisiin liittyvä väkivalta, raiskaus avioliitossa, naisten sukuelinten silpominen ja muut naisille haitalliset perinteistä johtuvat käytännöt, muidenkin kuin puolison harjoittama väkivalta sekä riistoon liittyvä väkivalta;*
- 2. Kodin ulkopuolella tapahtuva fyysinen, seksuaalinen ja henkinen väkivalta, mukaan lukien raiskaaminen, seksuaalinen riisto, seksuaalinen häirintä/ahdistelu ja uhkailu työpaikalla, oppilaitoksissa tai muualla, naisilla käytävä kauppa sekä prostituutioon pakottaminen;*

3. *Fyysinen, seksuaalinen ja henkinen väkivalta, johon valtio syyllistyy tai jonka se sallii, missä tahansa sitä esiintyykin. (Pekingin julistus 1995.)*

Pekingin asiakirja sisältää myös toimintaohjelman, johon kuuluu kaksitoistakohtainen lista keskeisistä ongelma-alueista naisten aseman parantamiseksi. Näitä ongelma-alueita ovat muun muassa naisten ihmisoikeuksien kunnioittamisen, edistämisen ja turvaamisen laiminlyönti, naisiin kohdistuva väkivalta ja tyttölasten tilanne. Toimintaohjelmassa määritellään strategiset tavoitteet eri ongelma-alueilla ja ehdotetaan konkreettisia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi. (Pentikäinen 2002, 550.)

Huomionarvoista on myös se, että ensimmäistä kertaa asiakirjassa huomioidaan ne naisryhmät, jotka ovat erityisen alttiita väkivallalle. Tällaisia ryhmiä ovat muun muassa vähemmistöön tai alkupe räisväestöön kuuluvat naiset sekä pakolais-, siirtolais-, ja siirtotyöläisnaiset. Toimintaohjelma velvoittaa sopimusvaltioita tunnustamaan siirtolaisnaisten alttiuden väkivallalle ja muulle hyväksikäytölle. Lisäksi ohjelma velvoittaa perustamaan sukupuoleen perustuvan väkivallan uhreiksi joutuneille siirtolaisnaisille ja -tytöille palveluja heidän omalla kielellään ja heidän kulttuurinsa huomioon ottaen. Kulttuurilla ei kuitenkaan voida oikeuttaa minkäänlaisia väkivallante-koja. Toimintaohjelmassa hallitusten toimenpiteitä koskevassa osiossa nimenomaisesti todetaan, että naisiin kohdistuva väkivalta on tuomittavaa huolimatta tavoista ja perinteistä:

*Hallitusten on tuomittava naisiin kohdistuva väkivalta ja pidät-
täydyttävä turvautumasta mihinkään tapoihin, perinteeseen
tai uskontoon nojautuviin syihin välttääkseen velvollisuutensa
eliminoida se, naisiin kohdistuvan väkivallan poistamista kos-
kevan julistuksen mukaisesti. (Pekingin julistus ja toimintaoh-
jelma 1995.)*

1.3 SUOMALAIISIIN NAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Suomalaisia naisia on pidetty tasa-arvoisimpina koko maailmassa (ks. Greig ym. 2006; myös Haarakangas 2000, 9). Tilastojen valossa suomalaisten naisten tasa-arvoinen asema ei näytä kuitenkaan niin hyvältä kuin yleisesti luullaan: Suomi on Länsi-Euroopan parisuhdeväkivaltaisimpia maita. Rikkaista länsimaista Suomessa kuolee USA:n jälkeen toiseksi

eniten naisia väkivallan seurauksena suhteessa väkilukuun (Harvard School of Public Health, 2002¹; ks. myös Husso 2005, 16). Vuosien 2000–2004 aikana Suomessa kuoli 87 naista puolison tai partnerin väkivallan uhrina. Vastaava luku miehistä oli 21. (Tilastokeskus 2006.)

Muuta kuin kuolemaan johtanutta väkivaltaa on puolestaan tutkittu erilaisten tutkimusten avulla. Tilastokeskuksen Usko, toivo, hakkaus kyselytutkimuksen (Heiskanen & Piispa 1998) mukaan jopa 40 % suomalaisista naisista on joutunut miehen tekemän fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai uhkailun kohteeksi 15 vuotta täytettyään. (Heiskanen ym. 1998, 11.) Vuonna 2006 tehdyn tutkimuksen mukaan vastaava luku oli 43, 5 % eli väkivaltakokemukset ovat hieman lisääntyneet (Heiskanen 2006, 21). Myös ruotsalaisessa kyselytutkimuksessa todettiin väkivaltakokemusten olevan yleisiä: 46 % 15 vuotta täyttäneistä naisista ilmoitti olleensa miehen tekemän väkivallan kohteena (Lundgren ym. 2001, 8). Sen sijaan parisuhdeväkivalta² näyttäisi olevan Suomessa selvästi yleisempää kuin Ruotsissa. Suomalaisista naisista 20 % ilmoitti olleensa puolisonsa väkivallan kohteena nykyisessä parisuhteessaan³ (Piispa 2006, 44), kun vastaava luku Ruotsissa on 11 % (Lundgren ym. 2001, 27).

Naisiin kohdistuvan väkivallan määrän lisäksi Usko, toivo, hakkaus tutkimuksessa on pyritty kartoittamaan myös niitä tekijöitä, jotka vaikeuttavat väkivaltaisesta suhteesta irtipääsyä. Kyselytutkimuksen vastaajista itse väkivaltaisessa suhteessa olevat painottivat muun muassa avun hakemista ajoissa, sillä väkivallan jatkuessa uhri ei enää pidä sitä niin pahana (Heiskanen ym. 1998, 63). Tätä kutsutaan usein niin sanotuksi väkivallan normalisoitumisprosessiksi, eli uhrin alkavat suhtautua väkivaltaan normaalina osana parisuhdetta (Lundgren 1992, 23). Väkivallan normalisoitumista edesauttaa se, ettei väkivalta ole jatkuvaa vaan jaksottaista (Husso 2005, 73–74).

Toisaalta väkivaltaisesta parisuhteesta irtipääsy ei välttämättä tarkoita väkivallan päättymistä: parisuhdeväkivalta ei aina pääty eroon. Heiskanen ja Piispan tutkimuksen mukaan vajaalla 20 % eronneista naisista oli kokemuksia entisen avio- tai avopuolison väkivaltaisesta käyttäytymisestä eron jälkeen. Ennen eroa väkivaltaisesti käyttäyty-

¹ Tutkimuksessa on vertailtu 25 länsimaan tilastoja väkivallan seurauksena kuolleista naisista vuosina 1994–1999.

² Parisuhteella viitataan tässä yhteydessä avio- tai avoliittoon.

³ Vähintään kerran parisuhdeväkivallan uhriksi joutuneiden naisten määrä on hieman laskenut vuodesta 1997, jolloin 22 % naisista ilmoitti joutuneensa nykyisen avio- tai avomiehensä fyysisen tai seksuaalisen väkivallan tai sillä uhkaamisen kohteeksi (Piispa 2006, 44; Heiskanen ym. 1998, 19).

neistä miehistä noin kolmasosa jatkoi väkivaltaista käyttäytymistä suhteen päätyttyä. Tyypillisimpiä tekoja olivat uhkaussoitot ja väijyminen.⁴ (Heiskanen ym. 1998, 38.)

Vuonna 2006 tehdyn tutkimuksen mukaan 15 % uhrin nimeämistä vakavimmista, parisuhteen ulkopuolisista väkivallanteoista ilmoitettiin poliisille tai ne tulivat muuten poliisin tietoon. Parisuhdeväkivaltaa kokeneista kysymykseen vastanneista 13 % ilmoitti poliisille viimeisemmän väkivaltaisen parisuhteen vakavimmasta, fyysisen vamman aiheuttaneesta tapauksesta ja 3 % tuli muuten poliisin tietoon. (Kääriäinen 2005, 108, 117.) Luvuissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuodesta 1997 (ks. Heiskanen ym.1998, 49, 139; Kääriäinen 2006, 117). Vastaavanlaisesta ruotsalaisesta tutkimuksesta selvisi, että 15 % kysymykseen vastanneista naisista teki viimeisestä väkivaltatapauksesta ilmoituksen poliisille. Lisäksi 4 % tuli poliisin tietoon muuten kuin uhrin ilmoittamana. Ruotsalaistutkimuksen mukaan ilmoitusluvut vaihtelivat hieman sen mukaan, mikä rikostyyppi oli kyseessä; eniten ilmoitettiin fyysisiä väkivallantekoja (16 %) ja vähiten seksuaalirikoksia (8 %). Ilmoittamisen todettiin olevan vähäistä riippumatta siitä, mikä oli uhrin suhde tekijään. (Lundgren ym. 2001, 48–50.)

1.4 MAAHANMUUTTAJANAINEN

Maahanmuuttajiksi kutsutaan ulkomaan kansalaisia, jotka asettuvat Suomeen vuodeksi tai pidemmäksi aikaa. Maahanmuuttajanaiset ovat hyvin moninainen joukko, jotka ovat muuttaneet Suomeen eri maista, olosuhteista ja syistä. (Joronen & Salonen 2006, 20.) Maahanmuuttajanaisen statuksen määrää maahantulon syy. Rachel Paulin (1998) mukaan Pohjoismaissa asuvat maahanmuuttajanaiset voidaan jaotella neljään ryhmään (Paul 1998; Højlund Madsen ym. mukaan 2005, 11).

Ensimmäisen ryhmän muodostavat maahanmuuttajat ja siirtolaiset, jotka ovat naimisissa toisen siirtolaisen kanssa. Siirtolaisella voidaan tarkoittaa sekä maahanmuuttajaa että maastamuuttajaa. Tilastoissa siirtolaisella tarkoitetaan henkilöä, joka on muuttanut maahan vähintään vuodeksi. Monissa maissa myös lyhyemmäksi aikaa muut-

⁴ Eron jälkeistä väkivaltaa tutkittiin myös vuonna 2006 tehdyssä tutkimuksessa. Vuoden 2006 tutkimuksessa kartoitettiin väkivaltakokemusten lisäksi häirintäkokemuksia, joiden todettiin olevan yleisiä. Liiton aikainen väkivalta jatkui tyypillisimmin häirintänä, uhkailuna tai väijymisenä. Ilman häirintäkokemuksia väkivallan todettiin olevan yhtä yleistä molempina tutkimusvuosina. (Piispa 2006, 58–59.)

taneet määritellään siirtolaisiksi. (Pohjanpää ym. 2003, 8.) Usein siirtolaisuuden syynä on työ toisessa maassa.

Toisen ryhmän muodostavat maahanmuuttajanaiset, jotka ovat aviituneet suomalaisen miehen kanssa. Seka-avioliitot ovatkin yleistyneet sekä Suomessa että muissa Pohjoismaissa (Haarakangas ym. 2000, 19). Kolmanteen ryhmään kuuluvat turvapaikanhakija- ja pakolaisnaiset, jotka ovat naimisissa turvapaikanhakija- tai pakolaismiehen kanssa. Turvapaikanhakija on vainon kohteena oleva henkilö, joka anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta toisessa maassa. Vain harvat saavat turvapaikan, mutta monet saavat määräaikaisen tai pysyvän oleskeluluvan. Pakolaisia ovat henkilöt, jolle valtio antaa turvapaikan tai YK:n pakolaisasian päävaltuutettu toteaa hänen olevan pakolainen. Suomessa pakolaisia on katsottu olevan myös niiden, jotka jäävät maahan suojelun vuoksi tai humanitäärisin perustein. (Pohjanpää ym. 2003, 8.) Vuonna 2005 Suomi vastaanotti 1 501 pakolaista, joista kiintiöpakolaisia oli 766 (Maahanmuutto ja... 2006).

Neljännän ryhmän muodostavat nuoret maahanmuuttajanaiset, jotka asuvat pysyvästi maassa. Usein he ovat toisen polven maahanmuuttajia. Suomessa myös paluumuuttajat on luokiteltu maahanmuuttajiksi. Paluumuuttaja on henkilö, joka palaa lähtömaahansa. Suomessa paluumuuttajat ovat entisiä tai nykyisiä Suomen kansalaisia ja heidän jälkeläisiään. Suomeen on tullut eniten paluumuuttajia Ruotsista, mutta 1990-luvulta lähtien myös inkeriläisiä Venäjältä ja Virosta. (Pohjanpää ym. 2003, 8.)

Suomen kansalaisuuden voi saada, kun henkilö on asunut Suomessa viisi vuotta. Suomalaisen kanssa naimisissa oleva henkilö voi hakea kansalaisuutta jo kolmen Suomessa asutun vuoden jälkeen. Kansalaisuuden saaminen edellyttää kuitenkin suomen tai ruotsin kielen osaamista, toimeentulon osoittamista ja nuhteetonta taustaa. (Pohjanpää ym. 2003, 9.)

1.5 MAAHANMUUTTAJANAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA

Maahanmuuttajanaisiin kohdistuvan väkivallan tutkimus on kokonaisuudessaan melko uutta. Suomessa maahanmuuttajanaisia käsittelevää tutkimusta on aktiivisemmin alkanut ilmestyä vasta 1990-luvulta alkaen. Muissa Pohjoismaissa tutkimuksella on kuitenkin jo hieman pidemmät perinteet.

Yhden juuri pohjoismaalaisia maahanmuuttajanaisia käsittelevän tutkimuksen mukaan maahanmuuttajanaiset kokevat samantapaista fyysistä, psyykkistä, materiaalista ja seksuaalista väkivaltaa kuin valtaväestöönkin kuuluvat naiset. Näiden väkivaltakokemusten raportointiin liittyy kuitenkin useita huomionarvoisia asioita. Esimerkiksi Tanskassa tutkimukseen haastatellut maahanmuuttajanaiset eivät ilmoittaneet kokeneensa ollenkaan seksuaalista väkivaltaa. Tämä tuskin johtuu siitä, etteivätkö maahanmuuttajanaiset joutuisi yhtä lailla myös Tanskassa seksuaalisen väkivallan uhriksi. Syyt seksuaalisen väkivallan mainitsemattomuuteen voivat löytyä muualta kuten kulttuurisista tekijöistä. Naiset saattavat kokea seksin olevan miehen oikeus avioliitossa kun taas muista seksuaalikokemuksista, vaikkakin väkivaltaisista, vaietaan häpeän vuoksi. (Højlund Madsen ym.2005, 19.)

Toisaalta maahanmuuttajanaisten kertomuksista selvisi myös muita kantaväestölle tuntemattomampia väkivallanmuotoja, joissa mies hyväksikäytti naisen maahanmuuttajataustasta johtuvaa heikkoa asemaa. Mies muun muassa uhkasi palauttaa naisen takaisin kotimaahansa, kieltäytyi antamasta rahaa ruokaan ja esti naisen osallistumisen kielikurssille (Højlund Madsen ym. 2005, 19, 37, 50). Vastaavia tuloksia on saatu myös muulta. Esimerkiksi Yhdysvalloissa on tullut ilmi tapauksia, joissa maahanmuuttajanaisia saatetaan estää opiskelemasta englantia, uhkaillaan karkottamisella ja lapsen menettämällä (Mahoney, Williams & West 2001, 166).

Väkivallan määrä näyttää vaihtelevan hieman naisen taustan mukaan. Muun muassa Kirsti Pohjanpää kumppaneineen (2003) on osoittanut, että 14 % venäläisistä, 15 % vietnamilaisista ja 21 % virolaisista on kokenut viimeisen vuoden aikana jonkinlaista väkivaltaa kun vastaava luku somalialaisten keskuudessa on 43 %. Jos verrataan näitä

lukuja kantaväestön ilmoittamiin uhrikokemuksiin, voidaan todeta maahanmuuttajanaisten kokevan enemmän väkivaltaa kuin kantaväestöön kuuluvien naisten. Vastaavia tuloksia väkivaltakokemusten eroista maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä on saatu ruotsalais-tutkimuksessa (Martens 2001).

Turvakotiasiakkuuksiin liittyvässä tutkimuksessa puolestaan maahanmuuttajat eivät erottautuneet kantaväestöstä. Suomalaisen tutkimuksen mukaan maahanmuuttajanaiset hakeutuivat turvakoteihin samoista syistä kuin suomalaisetkin asiakkaat. Yleisin syy oli fyysinen väkivalta, sen uhka sekä henkinen väkivalta, joka ilmeni esimerkiksi kodin ulkopuolella liikkumisen rajoittamisena. Maahanmuuttajanaisten kokemat perhekriisit liittyivät muun muassa avioerotilanteisiin, puolison päihdeongelmaan tai elämänhallintaan liittyviin kysymyksiin. (Haarakangas ym. 2000, 39.)

Maahanmuuttajanaisten osuus turvakotien asiakkaista vaihtelee kuitenkin alueittain keskittyen suurimpiin kaupunkeihin (Ensi- ja turvakotien liitto 2005; ks. myös Haarakangas 2000, 37–38). Vuonna 2005 pääkaupunkiseudun turvakotien asiakkaista maahanmuuttajia oli noin kolmannes (Ensi- ja turvakotien liitto 2005). Osuus on suuri ottaen huomioon, että Uudellamaalla väestöstä ulkomaalaisia on vain noin 4 % (Väestömuutokset 2004).

Maahanmuuttajanaiset kokevat myös muuta kuin parisuhdeväkivaltaa. Väkivalta voi ilmetä esimerkiksi lähisuhdeväkivaltana⁵. Vuonna 2003 Sisäasiainministeriö teetti selvityksen poliisin tietoon tulleesta maahanmuuttajanaisten kokemasta parisuhde- ja lähisuhdeväkivallasta. Selvityksen mukaan vuonna 2002 ilmoitettiin yhteensä 360 maahanmuuttajanaisiin kohdistunutta pari- tai lähisuhdeväkivaltatapausta. Tapauksista 74 % oli pahoinpitelytapauksia ja 24 % väkivallalla uhkaamisia. Seksuaalirikoksia pari- tai lähisuhteissa⁶ raportoitiin 5.

⁵ Lähisuhdeväkivallan määritelmästä ei ole olemassa täysin yhteneväistä tulkintaa. Yleensä ottaen sillä tarkoitetaan väkivaltaa, jonka tekijä on joku naisen lähipiirissä oleva henkilö. Lähisuhteeseen katsotaan kuuluvan ainakin kaikki perheenjäsenet, sukulaiset sekä naisten kumppanit ja entiset kumppanit, mutta myös esim. naisten kumppanien entiset kumppanit (ks. Maahanmuuttajanaisiin kohdistuva väkivalta 2002, 4). Laajemman tulkinnan mukaan lähisuhteeseen kuuluu tämän lisäksi myös tuttavat, naapurit ja työtoverit (ks. Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 20).

⁶ Selvityksessä lähisuhdeväkivallaksi määriteltiin teot, jossa uhri ja tekijä tuntevat toisensa jonkinlaisen pari- tai perhesuhteen kautta.

1.6 VÄKIVALTA JA KULTTUURISIDONNAISET TEKIJÄT

Maahanmuuttajien saapuminen tarkoittaa usein hyvinkin erilaisten kulttuurien kohtaamista. Eri kulttuureihin kuuluvat asenteet ja uskomukset voivat olla hyvinkin erilaisia keskenään, joka puolestaan altistaa monille ristiriidoille, jopa väkivallalle. Käsitykset sukupuolirooleista ovat usein hyvin erilaiset: useissa kulttuureissa naisen asema on epätasa-arvoinen (Dasgupta 1998, 214).

Maahanmuuttajien integroitumisessa ja sopeutumisessa suomalaiseseen yhteiskuntaan on erityisesti naisilla omat vaikeutensa. Erityisesti ei-länsimaalaiset maahanmuuttajanaiset pysyvät usein kotona hoitamassa kotia ja lapsia. Tämä vaikeuttaa kielen opiskelua, koulutautumista ja sosiaalisten kontaktien luomista. Toisaalta on muistettava, että kaikki maahanmuuttajat eivät ole huonosti koulutettuja ja työttömiä. Ennakkoasenteet, jotka määrittelevät maahanmuuttajanaiset kulttuurinsa rajoittamiksi yksinkertaistavat liikaa monimutkaisia tapauksia. (Haarakangas ym. 2000, 26.)

Maahanmuuttajanaisten tilannetta vaikeuttavat myös valtaväestön syrjivät asenteet. Muun muassa maahanmuuttajien elinoloista tehdystä tutkimuksessa vuodelta 2002 kartoitettiin venäläisten, virolaisten, somalialaisten ja vietnamilaisten kokemaa syrjintää. Tutkimuksen mukaan väkivaltaa oli kokenut joka kolmas vastaajista ja heistä noin puolet maahanmuuttajataustansa takia. Maahanmuuttajatausta oli vaikuttanut myös työpaikan ja asunnon saantiin siinä määrin, että joka neljäs vastaaja arvioi, ettei sen takia saanut hakemaansa työpaikkaa, ja joka kymmenes ei saanut hakemaansa asuntoa. (Pohjanpää ym. 2003, 76.) Myös rasismi on Suomessa suhteellisen yleistä. Juuri fyysinen väkivalta, kuten eriaisteiset pahoinpitelyt, ovat olleet yleisin rasistinen rikos viime vuosina. Myös syrjintätapauksia kirjataan vuosittain kymmeniä. (Keränen 2005a; Keränen 2005b; Ellonen 2006.)

Maahanmuuttoon liittyy myös riskitekijöitä, jotka voivat heikentää maahanmuuttajien henkistä hyvinvointia. Heikentäviä tekijöitä voivat olla sosio-ekonomisen statuksen jyrkkä laskeminen ja kieliongelmat. Myös ero perheestä, eristyneisyys muista samasta kulttuuritaustasta tulevista henkilöistä sekä ympäröivän yhteiskunnan asenteet voivat altistaa mielenterveyshäiriöille. Kaikista ryhmistä heikoimmassa asemassa ovat pakolaiset. Traumaattisten kokemusten tai maahantuloa

edeltäneen pitkäaikaisen stressin on myös todettu uhkaavan henkistä hyvinvointia. (Liebkind 1994, 32–33.)

Suomeen muutto voi aiheuttaa muutoksia myös perheen sisäisissä rooleissa. Mies voi menettää sosiaalisen asemansa sen seurauksena, ettei voi enää harjoittaa aiempaa ammattiaan. Myös Suomen pyrkimykset naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon, naisten hyvä asema ja vapaus voivat tuntua jotain muuta kulttuuria edustavan miehen mielestä ahdistavalta, mikä puolestaan johtaa miesten kontrolloivaan ja väkivaltaiseen käytökseen. Maahanmuuttajaperheissä väkivalta saattaa liittyä sukupolvien välisiin suhteisiin. Perheen nuoret naiset omaksuvat usein miehiä nopeammin uuden kulttuurin ja tavat, joka voi heikentää miehen auktoriteettiasemaa. (Räty 2002; Kyllönen-Saarnio & Nurmi mukaan 2006, 22.) Naiset joutuvat myös muiden kulttuuristen käytänteiden kuten perheen kunniaan liittyvän väkivallan, pakkoavioliittojen tai ympärileikkauksien kohteeksi (Kyllönen-Saarnio ym. 2005, 21).

Pohjoismaissa kunniamurhan käsite on vielä suhteellisen vieras mutta erityisesti Ruotsissa julkisuudessa olleiden tapausten myötä myös siihen on alettu ottaa kantaa. Ruotsalaisen maahanmuuttajanaisten ja -tyttöjen kokemaa väkivaltaa käsittelevän kyselytutkimuksen mukaan joka kolmas väkivallan uhri nimesi teon motiiviksi perheen kunnian. Tuloksesta ei kuitenkaan voida tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä, sillä kunnia voi merkitä tässä yhteydessä eri kulttuureista tuleville vastaajille eri asioita. (de los Reyes 2003, 21.) Suomessa puolestaan vuonna 2002 poliisin tietoon tuli viisi tapausta (kaksi pahoinpitelyä ja kolme laitonta uhkausta), joissa motiivina oli tyttöjen kunnian kontrollointi (Selvitys maahanmuuttajanaisiin kohdistuvasta väkivallasta 2002, 5).

Kunniaväkivalta-käsitteen käyttö on kuitenkin herättänyt paljon myös kritiikkiä. Ilmiön selittäminen kulttuurisilla tekijöillä on katsottu yksinkertaistavan monimutkaisia tapauksia liikaa. Kulttuuristen motiivien selvittämisessä on keskitytty ainoastaan tekijän ulkomaalaiseen alkuperään, jolloin vaarana on, että maahanmuuttajamiesten väkivaltaisuutta aletaan pitää tietyn kulttuurin edustajille tyypillisenä. Ristiriitaiselta vaikuttaa myös se, että tällaisista motiiveista ollaan kiinnostuneita ainoastaan maahanmuuttajataustaisten tekijöiden kohdalla. Naisiin kohdistuvan väkivallan taustalla nähdäänkin vaikuttavan ennen kaikkea vallankäyttö ja kontrolli. Liika keskittyminen kunniamurhakäsitteeseen voikin mitätöidä muun lähisuhdeväkivallan vakavuutta. (De los Reyes 2003, 20, 36.)

1.7 MAAHANMUUTTAJANAISET – MONINKERTAISEN SYRJINNÄN UHREJA

Lähisuhteissaan väkivaltaa kokevat maahanmuuttajanaiset ovat moninkertaisen syrjinnän uhreja. Kielivaikeudet, rasismi, kulttuuriset uskomukset, työttömyys, eristäytyminen ja maahanmuuttajastatus asettavat maahanmuuttajanaisen erityisen heikkoon asemaan yhteiskunnassa. Maahanmuuttajanainen voi olla myös täysin riippuvainen aviomiehestään, niin tiedollisesti kuin taloudellisestikin. (ks. esim. Dasgupta 1998, 214–216.) Naiset eivät myöskään välttämättä ole ollenkaan tietoisia mahdollisista etuuksistaan, oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan apuun ja tukeen. Toisaalta avun hakemista esimerkiksi väkivaltilanteissa vaikeuttaa juuri täydellinen riippuvuus miehestä.

Suomessa on myös monia ulkomaalaisia naisia, jotka ovat tulleet Suomeen avioiduttuaan suomalaisen kanssa. Magdaleena Jaakkolan tutkimuksessa Suomessa asuvista puolalaisista naisista selvisi, että puolalaiset olivat aluksi Suomeen muutettuaan riippuvaisia suomalaisesta puolisostaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja tiedollisesti (Jaakkola 1994, 159). Myös naisen maahanmuuttajastatus voi olla aviomiehen varassa. Länsimaissa on raportoitu tapauksista, joissa mies uhkaa naista karkottamisella ja oleskeluluvan menettämällä, jos nainen lähtee väkivaltaisesta suhteesta (ks. Højlund Madsen ym.2005, 19, 37; Dasgupta 1998, 212).

Pohjoismaisessa raportissa *Trapped between law and life* on tarkasteltu Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa elävien, väkivaltaa parisuhteissaan kokeneiden maahanmuuttajanaisten asemaa. Maissa on raportoitu tapauksista, joissa aviomies on kieltäytynyt allekirjoittamasta hakemusta naisen oleskeluluvan jatkamiseksi ja uhannut naista karkottamisella. Maiden välillä on eroa siinä suhteessa, kuinka kauan naisen on täytynyt asua maassa voidakseen hakea pysyvää oleskelulupaa. Kaikissa kyseisissä maissa on kuitenkin käytössä erityinen poikkeusehto tilanteisiin, jossa naisen on parisuhdeväkivallan uhri ja hänen oleskelulupansa on miehestä riippuvaista. Tällaisissa tilanteissa nainen voi poikkeustapauksena saada oleskeluluvan, jos hänellä on esittää todisteita tapahtuneesta väkivallasta⁷. Tässä yhteydessä arvioi-

⁷ Käytännöt väkivaltatodisteiden esittämisestä vaihtelivat hieman maiden välillä. Tanskassa ja Ruotsissa naisen pitää väkivallan todistamisen lisäksi osoittaa, että väkivalta on syy eroon. Norjan lain mukaan poikkeusta koskeva päätös perustuu naisen omaan kertomukseen, mutta käytännössä nainen joutuu kuitenkin esittämään todisteita tapahtuneesta väkivallasta. (ks. Højlund Madsen ym. 2005, 62–63.)

daan myös naisen siteitä oleskelumaahan ja kotimaan olosuhteita⁸. Raportin mukaan väkivallan todistaminen voi olla vaikeaa, sillä parisuhdeväkivalta tapahtuu useimmiten yksityisyyden piirissä eikä seksuaalisen ja psykologisen väkivallan todentaminen ole helppoa. Raportin mukaan naiset voivat joutua tilanteeseen, jossa on valittava väkivaltaiseen suhteeseen jäämisen tai karkotuksen välillä. (Højlund Madsen ym. 2005, 63–64.)

Suomen laissa ei ole muissa Pohjoismaissa käytössä olevaa erityistä poikkeusehtoa oleskeluluvan myöntämiseksi. Periaatteessa määräaikainen oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos edellytyksiä, joiden perusteella se on myönnetty, ei enää ole olemassa (Ulkomaalaislaki 4:58 §). Tilanteissa otetaan kuitenkin huomioon henkilön inhimilliset olosuhteet, jos perhesiteen perusteella myönnetty oleskelulupa päättyy parisuhdeväkivallasta johtuneen eron seurauksena. Korkein hallinto-oikeus on vuonna 2005 antanut asiasta ennakkoratkaisun, joka koski ulkomaalaisen parisuhdeväkivallan uhrin oleskelulupaa perhesuhteen päätyttyä. Korkein hallinto-oikeus piti uuden oleskeluluvan myöntämättä jättämistä kohtuuttomana. Oikeuden päätöksessä otettiin huomioon muun muassa ”asiakirjoista ilmenevä selvitys perhe-elämän päättymiseen liittyneistä seikoista”. (28.7.2005/1892 KHO:2005:50.)

Maahanmuuttajanaisten tilannetta pahentaa, että he elävät helposti eristäytyneenä muusta yhteiskunnasta ja heidän tukiverkkonsa ovat vähäiset. Maahanmuuttajanaisten suuri osuus turvakotien asiakkaista voi johtuakin siitä, että maahanmuuttajanaisilta puuttuvat sellaiset tukiverkostot, jotka valtaväestöön kuuluvilla monta kertaa on. (Honkatukia ym. 2005, 23). Vuonna 2003 Tanskan turvakotitilastojen mukaan maahanmuuttajanaiset viipyvät turvakodeissa keskimäärin pidempään kuin tanskalaiset. Kun tanskalainen viipyi turvakodissa 27 päivää, oli maahanmuuttajan turvakodissa oloaika 48 päivää (Højlund Madsen ym. 2005, 21). Väkivaltaa lähisuhteissaan kokeneesta maahanmuuttajanaisesta voi tulla moninkertaisesti syrjitty; yhtäältä miehen kontrollin ja väkivallan vuoksi ja toisaalta yhteiskunnallisesta epätasavaruudesta johtuen. (Haarakangas ym. 2000, 30.)

⁸ ks. tarkemmin maiden välisistä eroista ehtojen täyttämiseksi. (Højlund Madsen ym. 2005, 62–68.)

1.8 MAAHANMUUTTAJANAISET SUOMESSA

Suomessa asui vuoden 2006 vaihteessa 113 900 muiden maiden kansalaista (ulkomaalaista), mikä on 2,2 % koko väestöstä. Luku on 5 500 suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Naisten osuus Suomessa asuvista ulkomaalaisista oli lähes puolet, 56 101 henkilöä. Suomessa asuvat ulkomaalaiset edustavat 166 kansallisuutta. Suurimmat ulkomaalaisten naisten ryhmät ovat venäläiset (15 071), virolaiset (8 580) ja ruotsalaiset (3 532). (Ks. taulukko 1) Suomen naapurimaiden jälkeen seuraavaksi suurimmat ulkomaalaisten naisten ryhmät ovat somalialaiset, thaimaalaiset ja kiinalaiset. (Väestörakenne ja... 2006, 14–15, 78–79.) Vuonna 2004 Suomessa asuvista Thaimaan kansalaisista peräti 85 % oli naisia (Ulkomaalaiset ja... 2005, 13).

Ulkomailla syntyneitä henkilöitä Suomessa asuu lähes 177 000, joista 44 % on Suomen kansalaisia. Naisten osuus ulkomailla syntyneistä on 89 317. Suurimpiin ulkomailla syntyneisiin naisryhmiin kuuluvat entisen Neuvostoliiton (25 590) alueella, Ruotsissa (14 283) tai Virossa (6 804) syntyneet henkilöt. (Väestörakenne ja... 2006, 15, 70–71.)

Suomessa asuvista ulkomaalaisista tulee ottaa huomioon, että 33 000 henkilöä niistä, jotka nykyään ovat Suomen kansalaisia, ovat syntyneet ulkomailla ja puhuvat äidinkielenään vierasta kieltä. Toisaalta ulkomaalaisista 12 % puhuu äidinkielenään suomea tai ruotsia. Heidän arvioidaan olevan paluumuuttajia, jotka eivät ole ottaneet takaisin Suomen kansalaisuutta. Puolet Suomessa asuvista ruotsin kansalaisista puhuu äidinkielenään Suomea. (Väestörakenne ja... 2006, 15–16.)

TAULUKKO 1. Kymmenen yleisintä Suomessa asuvien ulkomaalaistaustaisten naisten ryhmää kansalaisuuden ja syntymämaan mukaan vuonna 2005 (lähde: Väestörakenne ja... 2006, 70–71, 78–79).

Kansalaisuus	N	Syntymämaa	N
Venäjä	15 071	Entinen Neuvostoliitto	25 590
Viro	8 580	Ruotsi	14 283
Ruotsi	3 532	Viro	6 804
Somalia	2 348	Thaimaa	2 753
Thaimaa	2 220	Venäjä	2 747
Kiina	1 584	Kiina	2 473
Serbia ja Montenegro	1 560	Somalia	2 378
Irak	1 445	Entinen Jugoslavia	2 286
Iran	1 131	Irak	1 914
Saksa	1 027	Saksa	1 818
Muut	17 603	Muut	26 271
Yhteensä	56 101	Yhteensä	89 317

Vuonna 2004 Suomessa asuvista ulkomaalaisista 46 % oli naimisissa. Joka vuosi Suomessa solmitaan yli 2 000 avioliittoa, joissa Suomen kansalainen menee naimisiin ulkomaalaisen kanssa. Tähän lukuun ei ole laskettu niitä Suomen kansalaisia, jotka eivät vakituisesti asu Suomessa. Suomalaiset miehet solmivat avioliittoja ulkomaalaisen naisen kanssa hieman useammin kuin suomalaiset naiset solmivat avioliittoja ulkomaalaisen miehen kanssa. (Ulkomaalaiset ja... 2005, 18.) Vuonna 2004 ulkomaan kansalaisen kanssa solmi avioliiton 1 800 naista, joista 1 400 oli Suomen kansalaista. Ulkomaan kansalaisen kanssa avioliiton solmineita miehiä oli 2 000, joista 1 500 oli Suomen kansalaisia. Taulukosta 2 ilmenee, että vuonna 2004 suomalaiset miehet solmivat eniten avioliittoja venäläisten kanssa (465). Seuraavaksi eniten liittoja solmittiin thaimaalaisten naisten (251) ja virolaisten (114) kanssa. (Väestönmuutokset... 2005, 22.)

TAULUKKO 2. Suomalaismiesten solmimat avioliitot ulkomaalaisten naisten kanssa vuonna 2004 (lähde: Ulkomaalaiset ja siirtolaisuus 2004, 18).

Naisen kansalaisuus	Avioliitot 2004
Venäjä	465
Thaimaa	251
Viro	114
Ruotsi	53
Filippiinit	32
USA	30
Muut	572
Yhteensä	1 517

Seka-avioliittojen määrä on suurempi, kun tarkastellaan puolison kansalaisuuden sijaan puolison syntymämaata. Tähän vaikuttaa se, että monet ulkomaalaiset ovat saaneet Suomen kansalaisuuden. Toisaalta mukana on myös sellaisia avioliittoja, joissa puolisona on Ruotsissa tai muualla syntynyt suomalainen. Taulukosta 3 ilmenee, että vuonna 2004 suomalaisen miehen puoliso oli useimmin Ruotsissa (7 117) tai entisessä Neuvostoliitossa (6 714) syntynyt. Puolisoista yli puolet oli syntynyt näissä maissa. Seuraavaksi suurimmat ryhmät olivat Thaimaassa ja Virossa syntyneet puoliset.⁹ (Ulkomaalaiset ja... 2005, 19–20.)

⁹ Tarkastelussa on vain ne avio- ja avioliitot, joissa molemmat puoliset asuvat vakituisesti Suomessa.

TAULUKKO 3. Suomessa syntyneiden miesten ulkomailla syntyneet avo- ja aviopuoliset vuonna 2004 (lähde: Ulkomaalaiset ja siirtolaisuus 2004, 19).

Vaimon syntymämaa	Avo-/aviopuoliso
Ruotsi	7 117
Entinen Neuvostoliitto	6 714
Thaimaa	1 518
Viro	1 357
Saksa	610
USA	450
Filippiinit	424
Venäjä	431
Kiina	341
Britannia	311
Muut	4 813
Yhteensä	24 669
Aviopari	18 302

Seka-avioliitoissa eronneisuus on suurta. Vuonna 2004 suomalaisten miesten ja ulkomailla syntyneiden naisten avioeroja oli 652. Suurin eronneisuusluku (6,2 %) oli avioliitoissa, joissa vaimon syntymämaa oli Viro. Seuraavaksi eniten eroja oli liitoissa, joissa vaimon syntymämaa oli Entinen Neuvostoliitto (5,1 %), Thaimaa (3,7 %) tai Ruotsi (2,4 %).¹⁰ Vuonna 2004 valtaväestöön kuuluvien kesken solmittujen avioliittojen kohdalla eronneisuusluku oli selvästi pienempi (1,3 %). (Ulkomaalaiset ja... 2005, 21–22.)

¹⁰ Luvut on laskettu siten, että tietyssä vuonna eronneiden määrä on suhteutettu edellisen vuoden lopulla olevien seka-avioliittojen määrään.

2 SELVITYKSEN TOTEUTUS

Tämän selvityksen tarkoituksena on kartoittaa poliisin tietoon tullutta vuonna 2005 tapahtunutta maahanmuuttajanaisiin kohdistunutta väkivaltaa. Selvityksessä tarkastellaan väkivaltaa kolmen eri kokonaisuuden kautta: maahanmuuttajanaisiin kohdistunut seksuaalinen väkivalta, muu fyysinen väkivalta sekä väkivallalla uhkaaminen. Kussakin kokonaisuudessa kuvaillaan tyypillisimpiä rikosnimikkeitä sekä uhrin ominaisuuksia ja uhrin suhdetta tekijään. Lopuksi kuvataan lyhyesti asiassa osallisina olevia henkilöitä, rikoksesta epäiltyjä ja tyypillisimpiä maahanmuuttajanaisiin kohdistuneita väkivalta tapauksia. Selvityksen aineistona ovat poliisiasiaain tietojärjestelmästä (PATJA) poimitut rikosilmoitukset.

2.1 MAAHANMUUTTAJANAISIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA TÄSSÄ SELVITYKSESSÄ

Maahanmuuttajanaيسella tarkoitetaan tässä selvityksessä naista, jonka kansalaisuus ja/tai syntymämaa on muu kuin Suomi. Maahanmuuttajanaيسella viitataan siis kaikkiin Suomessa oleviin naisiin, jotka edustavat jotain muuta etnistä alkuperää. Maahanmuuton syyllä ei tässä yhteydessä ole väliä. Maahanmuuttajan määritelmä poikkeaa tässä hie-man yleisestä määritelmästä, jonka mukaan maahanmuuttajan tulisi olla ollut Suomessa vähintään vuoden. Tämän selvityksen aineisto kattaa myös vähemmän aikaa Suomessa olleet ulkomaalaiset sekä myös Suomessa käymässä olevat ulkomaalaiset naiset. Tästä poikkeuksesta huolimatta selvityksessä käytetään naisista maahanmuuttaja-nimitystä.

Väkivallalla tarkoitetaan tässä selvityksessä kaikkea fyysistä väkivaltaa sekä sen uhkaa. Näiden tapausten kohdalta selvityksessä on huomioitu sekä tuttujen että tuntemattomien tekemät rikokset. Tapauksia tarkasteltaessa kiinnitetään kuitenkin erityistä huomiota väkivallan tekijään; tapauksia tarkastellaan erityisesti parisuhde- ja lähisuhdeväkivallan näkökulmasta. Parisuhdeväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jonka tekijä on puoliso tai avopuoliso. Tässä selvityksessä puolisoiksi on merkitty myös seurustelukumppanit. Lähisuhdeväkivalta on perheväkivaltaa laajempi ja

vaikeammin rajattavissa oleva käsite. Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jonka tekijä on joku muu naisen lähipiirissä elävä henkilö. Tässä selvityksessä läheissuhdeväkivallan tekijöiksi on luokiteltu puoliso, entinen puoliso, äiti, isä, muu sukulainen¹¹ ja tuttava.

Yleisyytensä vuoksi omina kategorioinaan on laskettu myös ne tapaukset, joissa maahanmuuttajanainen on ollut tuntemattoman, asiakkaan ja naapurin väkivallan uhrina. Epäselviksi on määritelty tapaukset, joissa uhrin suhde tekijään ei käy rikosilmoituksesta ilmi. Suuressa osassa epäselviä tapauksia on kuitenkin syytä olettaa, että uhri ja tekijä tuntevat toisensa. Tuttuudesta viitteitä antoi uhrin ja tekijän sama sukunimi tai osoite tai yhteiset lapset. Erityisesti lähestymiskiellon rikkomisissa uhrin ja tekijän välinen suhde ei käynyt ilmi.

2.2 RIKOSILMOITUKSET TUTKIMUSAINEISTONA

Selvityksen aineistona ovat poliisiasiaan tietojärjestelmästä (PATJA) tietyin ehdoin poimitut rikosilmoitukset.¹² Rikosilmoituksen voi tehdä kuka tahansa rikoksen asianosainen tai muu henkilö, joka epäilee rikoksen tapahtuneen. Jos kyseessä on törkeä pahoinpitely, henkirikos, törkeä seksuaalirikos tai lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, on ihmisillä lain mukaan velvollisuus ilmoittaa asiasta poliisille (Rikoslaki 15:10–11§). Kaikki rikosilmoitukset kirjataan poliisin rikosilmoitusjärjestelmään. Jos ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että on tapahtunut rikos, juttu etenee esitutkintaan ja siitä mahdollisesti syyttäjälle. Jos kyseessä on niin sanottu asianomistajarikos, toimitetaan esitutkinta yleensä vain asianomistajan vaatiessa rangaistusta¹³. Lähes kaikki pahoinpitely- ja seksuaalirikokset ovat kuitenkin niin sanottuja

¹¹ Muulla sukulaisella tarkoitetaan henkilöä, jonka uhri tuntee jonkun perhe- tai sukulaisuussuhteen kautta. Luokkaan kuuluvat siskot, veljet, isovanhemmat jne. Muuksi sukulaiseksi on merkitty myös epäsuorat sukulaisuussuhteet: puolison entinen kumppani tai entisen puolison nykyinen kumppani, koska nainen on näihin henkilöihin yhteydessä perhesuhteen kautta. Taulukoissa muu sukulainen on merkitty kohdalla ”muu”.

¹² Poiminnassa olivat mukana varsinaisten rikosilmoitusten eli R-ilmoitusten lisäksi myös niin sanotut S-ilmoitukset ja P-ilmoitukset. S-ilmoituksiin ja P-ilmoituksiin sisältyvät nimikkeet eivät ole varsinaisia rikoksia. S-ilmoitus kirjataan esimerkiksi virka-apu-, poliisitutkinta- ja ulkomaalaisasioista. Poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimitettavaksi säädettyä tutkintaa kuin rikoksen johdosta toimitettavaa esitutkintaa. P-ilmoitus syntyy kirjatessa poliisilakiperusteisen kiinnioton lomaketta (päihtyneiden säilönnöt).

¹³ Tietyin ehdoin ja tietyissä tapauksissa poliisi voi aloittaa esitutkinnan ilman asianomistajan vaatimusta myös asianomistajarikoksissa.

virallisen syytteen alaisia rikoksia eli poliisin on velvollisuus tutkia ne ja syyttäjä voi syyttää niistä, vaikka asianomistaja ei vaatisikaan niistä rangaistusta (Rikoslaki 20:11§, 21:16§). Tämä selvitys perustuu siis tehtyihin rikosilmoituksiin, joten kaikissa aineiston jutuissa ei välttämättä ole tapahtunut jatkotoimenpiteitä edellyttävää rikosta.

2.3 AINEISTON MUODOSTAMINEN

Aineiston rikosilmoitukset poimittiin poliisiasian tietojärjestelmästä seuraavien kriteerien: asianomistajana on nainen, jonka kansalaisuus ja/tai syntymämaa on muu kuin Suomi ja rikosnimike on joku taulukon 4 rikosnimikkeistä. Taulukkoon on koottu kaikki henkirikoksia, seksuaalirikoksia ja pahoinpitelyrikoksia kuvaavat rikosnimikkeet sekä laitton uhkaus ja lähestymiskiellon rikkominen, jotka liittyvät lähes aina väkivallan uhkaan.

TAULUKKO 4. Tutkimuksessa huomioidut rikosnimikkeet

Laitton uhkaus	Seksuaalinen hyväksikäyttö
Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	Seksuaalisen hyväksikäytön yritys
Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritys	Seksuaaliseen tekoon pakottamisen yritys
Lapsen surma	Sukupuoliyhteyteen pakottamisen yritys
Lapsen surman yritys	Tapon yritys
Lievä pahoinpitely	Tappo
Lähestymiskiellon rikkominen	Tuottamuksellinen vapaudenriisto
Murha	Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö
Murhan yritys	Törkeä pahoinpitely
Pahoinpitely	Törkeä raiskaus
Pahoinpitelyn yritys	Törkeä lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritys
Pakottaminen seksuaaliseen tekoon	Törkeä pahoinpitelyn yritys
Pakottaminen sukupuoliyhteyteen	Törkeä raiskauksen yritys
Raiskauksen yritys	Vapaudenriisto
Raiskaus	

Poiminnan tuloksena löytyi yhteensä 1 254 maahanmuuttajanaisiin kohdistunutta rikosilmoitusta. Nämä kaikki ilmoitukset luettiin läpi, jotta kyseessä oli varmasti juuri maahanmuuttajanaisiin kohdistunut väkivaltarikos. Samalla jutut jaoteltiin seksuaalirikoksiin, muihin väkivaltarikoksiin ja uhkauksiin. Ilmoituksista poimittiin myös muita tietoja, kuten uhrin ja tekijän välinen suhde sekä mahdollisten lasten osallisuus asiaan. Muut perustiedot, kuten rikosnimikkeet sekä uhrin ja epäillyn ominaisuudet saatiin suoraan poliisiasiaintietojärjestelmästä.

Useissa poimituissa rikosilmoituksissa oli useita eri asianomistajia. Nämä luokiteltiin selvityksessä eri rikoksiksi: rikos määräytyy tässä siis uhrin mukaan. Useissa rikosilmoituksissa oli myös samanaikaisesti tapahtunut useita rikoksia. Esimerkiksi pahoinpitelyn yhteydessä on voinut tapahtua myös muulla väkivallalla uhkaamista. Tässä selvityksessä, kuten useissa muissakin rikosilmoituksissa käytävissä selvityksissä (esim. Keränen 2005a; 2005b; Ellonen 2006), kiinnitetään huomiota vakavimpaan uhriin kohdistuneeseen rikokseen eli niin sanottuun päärikokseen. Jaoteltaessa rikoksia pää- ja sivurikoksiin, vakavimmiksi rikoksiksi luokiteltiin henkilöön suoraan kohdistuvat rikokset. Rikosten ”vakavuusjärjestys” rikoksia luokiteltaessa oli seuraava: henkirikokset ja henkirikosten yritykset, seksuaalirikokset (raiskaus), fyysiset väkivallanteot (pahoinpitely) ja väkivallalla uhkaaminen (laiton uhkaus, lähestymiskiellon rikkominen).

2.4 RAJOITUKSIA

Selvitystä luettaessa ja johtopäätöksiä tehtäessä on otettava huomioon aineiston erityispiirteet. Ensinnäkin selvitys kertoo ainoastaan poliisin tietoon tulleesta maahanmuuttajanaisiin kohdistuneesta väkivallasta, joista suuri osa jää ilmoittamatta poliisille. Myös aineiston poimintaan liittyy epävarmuustekijöitä. Koska kirjaamistavat vaihtelevat alueittain ja poliiseittain, on osa väkivaltarikoksista voinut jäädä haun ulkopuolelle. Myös uhrin ja tekijän suhteen välinen jako voi olla paikoin virheellistä. Uhrin ja epäillyn suhde ei käy aina selkeästi esille ilmoituksesta vaan se on pääteltävä joskus muiden tekijöiden kautta. Myös tässä kirjaamistapojen vaihtelu aiheuttaa sekaannusta. Poliisiasiaintietojärjestelmää ei ole ensisijaisesti tehty tutkimuksellisiin tarkoituksiin, jolloin tutkimuksen teko nojaa paikoin suhteellisen paljon subjektiiviselle tulkinnalle.

3 MAAHANMUUTTAJANAISIIN KOHDISTUNUT SEKSUAALINEN VÄKIVALTA

Edellä esitetyillä hakukriteereillä poliisin tietoon tuli vuonna 2005 yhteensä 152 seksuaalirikosta, jossa asianomistajana oli ulkomaalaistaustainen naishenkilö. Kaikkia 152 naista ei kuitenkaan voida määritellä varsinaiseksi seksuaalisen väkivallanteon uhriksi, sillä jos rikoksen uhri on alaikäinen, merkitään myös hänen huoltajansa asianomistajaksi, jolloin uhrikohtaisessa tarkastelussa he rekisteröityvät harhaanjohtavasti omaksi uhrikseen. Erityisesti seksuaalirikosten kohdalla kyseisiä tapauksia oli monia, sillä muihin väkivaltatekoihin verrattuna suhteellisen moni seksuaalirikoksen uhreista oli alaikäinen. 152 asianomistajasta 56 asianomistajaa oli alaikäisen uhrin edustajia ja ne poistettiin uhrien joukosta. Sen lisäksi rikosten kokonaismäärästä poistettiin 12 tapausta, joissa uhri oli suomalainen mutta äiti ulkomaalainen. Rikosten joukkoon oli valikoitunut myös muutamia tapauksia, joissa oli sekä ulkomaalaistaustaisia että suomalaisia uhreja (yhteensä 5 suomalaisuhria). Myös nämä suomalaisuhrit poistettiin lopullisesta rikosten määrästä. Lopullinen seksuaalirikosten määrä oli näin ollen 79 rikosta.

TAULUKKO 5. Maahanmuuttajanaisiin kohdistuneet seksuaalirikokset vuonna 2005

Rikosnimike	N	%
Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	26	32,1
Raiskaus	21	25,9
Seksuaalinen hyväksikäyttö	8	9,9
Raiskauksen yritys	7	8,6
Pakottaminen seksuaaliseen tekoon	6	7,4
Pakottaminen sukupuoliyhteyteen	5	6,2
Seksuaaliseen hyväksikäytön yritys	2	2,5
Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	1	1,2
Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritys	1	1,2
Seksuaaliseen tekoon pakottamisen yritys	1	1,2
Törkeä raiskaus	1	1,2
Yhteensä	79	100

Yleisin rikosnimike seksuaalirikoksissa on lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, joita oli 32 % tapauksista (ks. taulukko 5). Tapauksista toiseksi yleisin oli raiskaus (26 %) ja kolmanneksi yleisin seksuaalinen hyväksikäyttö (10 %). Seksuaalirikosten yhteydessä tehtiin 25 sivurikosta, joista yleisin oli pahoinpitely (7) ja toiseksi yleisin lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (2).

3.1 UHRIN SUHDE EPÄILTYYN SEKSUAALIRIKOKSISSA

Kaikista poliisin tietoon tulleista seksuaalirikoksista tekijä ei yleensä ollut perhesuhteessa uhriin: suurin osa seksuaalirikoksista oli tuttavien (37 %) tai tuntemattomien (28 %) tekemiä. Merkittävässä osassa tapauksia (14 %) uhrin ja tekijän suhde ei myöskään käynyt ilmi. Monissa näistä tapauksista uhri kuitenkin tunsi tekijän, mutta heidän välinen suhteensa ei ilmoituksesta käynyt ilmi.

TAULUKKO 6. Seksuaalirikoksen uhrin suhde epäiltyyn

Suhde	N	%
Tuttava	29	37,0
Tuntematon	22	28,4
Epäselvä	11	13,6
Puoliso	5	6,2
Entinen puoliso	4	4,9
Muu	3	3,7
Ei tiedossa	3	3,7
Naapuri	2	2,5
Yhteensä	79	100

Uhrin suhde tekijään kuitenkin vaihteli selvästi rikoksen mukaan. Lap- sen seksuaalisista hyväksikäytöistä suurin osa oli tuttavien, naapurien tai tuntemattomien tekemiä. Myös niissä tapauksissa, joissa tekijä oli tuntematon, lapsi kohtasi tekijän yleensä välittömässä elinympäristös- sään kuten koulumatkalla, kotipihassa tai naapurustossa. Poliisin tie- toon tulleista raiskauksissa puolestaan tekijä oli useimmiten tuntema- ton. Seksuaalisissa hyväksikäyttötapauksissa oli yhtä lukuun ottamatta tekijänä tuttava. Sen sijaan pakottamiset seksuaaliseen tekoon olivat yhtä lukuun ottamatta tuntemattomien tekemiä.

3.2 UHRIN IKÄ

Poliisin tietoon tulleissa seksuaalisissa väkivallan teoissa lähes joka toisessa tapauksista uhri oli alle 18-vuotias. Lähes kymmenesosa ta- pauksista kohdistui alle 10-vuotiaaseen lapseen. Taulukosta 7 käy ilmi, että aikuisikäisistä 18–29-vuotiaille tapahtui eniten seksuaalisia väki- vällan tekoja.

TAULUKKO 7. Seksuaalirikosten uhrin ikäluokittain

Ikäluokat	N	%
Alle 10-v.	6	7,4
10-17	30	38,3
18-29	23	29,6
30-39	13	16,0
Yli 40-v.	7	8,6
Yhteensä	79	100

3.3 UHRIN KANSALAISSUUS JA SYNTYMÄMAA

Seksuaalirikosten uhreista Suomen kansalaisia oli 42 %. Ulkomaalaisista uhreista eniten rikoksia kohdistui venäläisiin (11 %), virolaisiin (11 %) ja ruotsalaisiin (11 %) (taulukko 8). Kyseiset ryhmät ovat myös suurimmat ulkomaalaisryhmät Suomessa. Suomessa asui vuonna 2005 15 071 venäläistä, 8 580 virolaista ja 3 532 ruotsalaista naista (Väestörakenne ja...2006, 78).

TAULUKKO 8. Seksuaalirikosten uhrien yleisimmät kansalaisuudet (muu kuin Suomi), rikokset/100 asukasta

Kansalaisuus	N	Rikokset/100
Venäjä	9	0,06
Viro	9	0,16
Ruotsi	9	0,26
Iran	2	0,18
Somalia	2	0,09
Ukraina	2	0,29

Seksuaalirikosten uhreista 26 % oli syntynyt Ruotsissa. Neuvostoliitossa/Venäjällä (16 %) ja Virossa (14 %) syntyneitä oli lähes saman verran. (Ks. taulukko 9).

TAULUKKO 9. Seksuaalirikosten uhrien yleisimmät syntymämaat (muu kuin Suomi), rikokset/100 asukasta

Syntymämaa	N	Rikokset/100
Ruotsi	21	0,15
Neuvostoliitto/Venäjä	13	0,05
Viro	11	0,16
Irak	4	0,21
Ei tiedossa	4	

4 MAAHANMUUTTAJANAISIIN KOHDISTUNUT MUU FYYSINEN VÄKIVALTA

Poliisin tietoon tuli vuoden 2005 aikana 1 054 maahanmuuttajanaisiin kohdistunutta väkivaltarikosta. Myös näistä osa poistettiin lopullisesta väkivaltarikosten määrästä, sillä osassa jutuista asianomistajana oli alaikäisen uhrin äiti tai joku muu, joka ei kuulu tarkastelemaamme joukkoon. Alaikäisen henkilön huoltaja oli kyseessä 166 tapauksessa. Suomalaisia alaikäisiä uhreja, joiden äiti oli ulkomaalainen, oli 19. Näiden lisäksi oli viisi suomalaisuhria, jotka olivat olleet mukana väkivaltilanteessa, jossa oli myös ulkomaalaisia uhreja. Kun nämä kaikki poistettiin, jäi lopulliseksi maahanmuuttajanaisiin kohdistuvien väkivaltatekojen määräksi 864 rikosta.

TAULUKKO 10. Maahanmuuttajanaisiin kohdistuneet väkivaltarikokset vuonna 2005

Rikosnimike	N	%
Pahoinpitely	532	59,3
Lievä pahoinpitely	294	34,0
Törkeä pahoinpitely	23	2,7
Tapon yritys	4	0,5
Murha	3	0,3
Pahoinpitelyn yritys	2	0,2
Tappo	2	0,2
Törkeän pahoinpitelyn yritys	2	0,2
Murhan yritys	1	0,1
Vapaudenriisto	1	0,1
Yhteensä	864	100

Taulukon 10 mukaan yleisin rikosnimike oli pahoinpitely, joiden osuus kaikista väkivallanteoista oli 59 %. Toiseksi yleisin väkivallanteko oli lievä pahoinpitely (34 %) ja kolmanneksi yleisin törkeä pahoinpitely, joita kuitenkin oli huomattavasti vähemmän kuin pahoinpitelyitä ja lieviä pahoinpitelyitä. Törkeiden pahoinpitelyjen osuus kaikista maahanmuuttajanaisiin kohdistuneista väkivallanteoista oli noin 3 %. Vuonna

2005 poliisin tietoon tuli myös kolme maahanmuuttajanaisiin kohdistunutta murhaa ja kaksi tappoa. Murhan yrityksiä oli yksi. Väkivaltarikosten yhteydessä tehtiin myös 222 sivurikosta, joista yleisin oli laitton uhkaus (78). Seuraavaksi eniten oli kotirauhanrikkomisia (23), lieviä vahingontekoja (19) ja kunnianloukkauksia (17).

4.1 UHRIN SUHDE EPÄILTYYN MUISSA VÄKIVALTARIKOKSISSA

Taulukon 11 mukaan useimmissa maahanmuuttajanaisiin kohdistuvissa väkivallanteoissa uhri tunsu tekijän. Kolmasosassa tapauksista nainen oli puolison tekemän väkivallan uhri. Kun mukaan lasketaan myös entiset puoliset, nousee osuus lähes 40 %. Seuraavaksi suurin ryhmä oli epäselvät tapaukset (22 %), joista ei käy ilmi tekijän ja uhrin välinen suhde. Myös monissa näistä tapauksista tekijä ja uhri kuitenkin tunsivat toisensa. Usein heillä oli jopa sama sukunimi, osoite tai yhteiset lapset, mutta suhteen nykyinen tilanne ei ilmoituksessa käynyt ilmi. Tuttavien tekemiä väkivaltarikoksia oli 16 %. Tuntemattomien tekemiä väkivallantekoja tapauksista oli 13 %. Luku saattaa todellisuudessa olla hieman suurempi, sillä osasta epäselvistä tapauksista ei käy ilmi onko tekijä uhrille tuntematon. Epäselviä tapauksia olivat esimerkiksi suurin osa katutappeluista, joihin saattoi osallistua useitakin henkilöitä.

TAULUKKO 11. Väkivaltarikoksen uhrin suhde epäiltyyn

Suhde	N	%
Puoliso	261	30,2
Epäselvä	187	21,6
Tuttava	138	16,0
Tuntematon	108	12,5
Entinen puoliso	68	7,9
Muu	40	4,6
Isä	19	2,2
Naapuri	18	2,1
Asiakas	14	1,6
Äiti	8	0,8
Ei tiedossa	3	0,3
Yhteensä	864	100

Pahoinpitelyn tekijä oli useimmiten puoliso. Myös murhista kaksi oli puolison tekemiä ja yhdestä tapauksesta uhrin ja tekijän suhde ei käynyt ilmi. On ilmeistä, että kyseessä oli kuitenkin lähisuhde, sillä uhrilla ja tekijällä oli sama osoite. Maahanmuuttajanaisiin kohdistuneesta väkivallanteoista lähes 60 % olikin lähisuhdeväkivaltaa. Todellisuudessa luku on varmasti jopa suurempi, sillä epäselvissä tapauksissa, joita ei ole tähän lukuun laskettu, on mukana lähisuhteessa tapahtuneita väkivallantekoja.

4.2 UHRIN IKÄ

Suurin osa väkivallanteoista kohdistui aikuisväestöön. Joka kymmenessä tapauksessa uhri oli alle 18-vuotias. Väkivallan uhriksi joutui useimmin 18–29-vuotias maahanmuuttajanainen. Heidän osuutensa kaikista väkivaltarikosten uhreista oli lähes 40 %. (Ks. taulukko 12).

TAULUKKO 12. Väkivaltarikoksen uhrit ikäluokittain

Ikäluokat	N	%
Alle 10-v.	14	1,6
10-17	77	8,9
18-29	334	38,7
30-39	257	29,7
Yli 40-v.	182	21,2
Yhteensä	864	100

4.3 UHRIN KANSALAISUUS JA SYNTYMÄMAA

Myös väkivaltarikosten uhreista suurin ryhmä oli Suomen kansalaiset (43 %). Muista kansalaisuuksista eniten väkivallantekoja kohdistui venäläisiin (15 %) ja virolaisiin (8 %), somalialaisiin (4 %) ja ruotsalaisiin (3 %). Suhteessa ulkomaalaisten määrään somalinaiset olivat kuitenkin useammin rikoksen kohteena kuin ruotsalaiset, virolaiset tai venäläiset naiset. (Ks. taulukko 13).

TAULUKKO 13. Väkivaltarikosten uhrien yleisimmät kansalaisuudet (muu kuin Suomi), rikokset/100 asukasta

Kansalaisuus	N	Rikokset/100
Venäjä	139	0,93
Viro	73	0,86
Somalia	37	1,61
Ruotsi	31	0,89
Thaimaa	25	1,14
Irak	22	1,57
Turkki	16	2,13
Iran	16	1,45
Sudan	11	2,75
Entinen Jugoslavia	8	3,48

Syntymämaan mukaan tarkasteltuna määrällisesti eniten väkivaltarikoksia kohdistui naisiin, jotka olivat syntyneet Venäjän tai entisen Neuvostoliiton alueella (20 %). Toiseksi eniten väkivaltarikoksia kohdistui ruotsalaisiin naisiin (13 %). Kun suhteutetaan rikosten määrät Suomessa asuvien muualla syntyneiden määriin, tapahtui ruotsalaisille ja muissa maissa syntyneille kuitenkin suhteessa selvästi enemmän väkivaltarikoksia kuin Venäjällä tai entisessä Neuvostoliitossa syntyneille. Seuraavaksi eniten väkivaltarikoksia kohdistui Virossa (7 %) ja Somaliassa (5 %) syntyneisiin. (Ks. taulukko 14).

TAULUKKO 14. Väkivaltarikosten uhrien yleisimmät syntymämaat (muu kuin Suomi), rikokset/100 asukasta

Syntymämaa	N	Rikokset/100
Neuvostoliitto/Venäjä	186	0,66
Ruotsi	123	0,87
Ei tiedossa	93	
Viro	70	1,03
Somalia	44	1,91
Thaimaa	34	1,26
Irak	33	1,74
Iran	19	1,46
Turkki	18	2,09

5 MAAHANMUUTTAJANAISIIN KOHDISTUNEET UHKAUKSET VUONNA 2005

Maahanmuuttajanaisiin kohdistuvia uhkailuja tapahtui päärikkoksena vuonna 2005 yhteensä 313. Näiden joukossa oli 29 tapausta, jossa kyseessä oli alaikäisen uhrin äiti. Ne poistettiin lopullisesta joukosta. Samoin ne 23 tapausta, joissa uhrin olivat suomalaisia. Lopullinen uhkausten määrä oli 261. Suurin osa näistä oli laittomia uhkauksia, 83 %. Lähestymiskiellon rikkomisia tapahtui 44 eli 17 % uhkauksista. Uhkailujen yhteydessä tehtiin 107 sivurikosta, joista yleisimmät olivat kotirauhan rikkominen (35) sekä kunnianloukkaus (28)

5.1 UHRIN SUHDE EPÄILTYYN UHKAUKSISSA

Uhkauksista lähes joka neljännessä tapauksessa epäiltynä oli uhrin entinen puoliso. Yleensä uhkailut liittyivät konkretisoituneeseen erotilanteeseen, sillä huomattava osa entisen puolison tekemistä uhkailuista tapahtui eroprosessin aikana. Entisiä puolisoita hieman enemmän uhkailuja toteuttivat henkilöt, joiden suhde uhriin ei käynyt ilmi. (Ks. taulukko 15). Monissa näistä tapauksista oli tulkittavissa, että uhri ja tekijä kuitenkin tunsivat toisensa, mutta heidän suhdettaan ei ollut ilmoituksessa määritetty. Uhrin ja tekijän tuttuudesta antoi viitteitä se, että usein uhrilla ja tekijällä oli sama osoite tai sukunimi. Myös tekijän ja uhrin yhteiset lapset saatettiin mainita. Kolmanneksi eniten uhkauksia tapahtui tuttavien (16 %) tekeminä. Usein uhkauksen tekijä oli myös puoliso (11 %), tuntematon (10 %) tai naapuri (8 %). Huomattava osa tuntemattomien ja lähes kaikki naapureiden tekemät uhkailut liittyivät uhrien ulkomaalaiseen taustaan ja sisälsivät rasistisia motiiveja.

TAULUKKO 15. Uhkauksen uhrin suhde epäiltyyn

Suhde	N	%
Epäselvä	62	23,8
Entinen puoliso	59	22,6
Tuttava	42	16,1
Puoliso	28	10,7
Tuntematon	25	9,6
Naapuri	20	7,7
Asiakas	10	3,8
Isä	7	2,7
Muu	7	2,7
Ei tiedossa	1	0,4
Yhteensä	261	100

Laittomien uhkausten ja lähestymiskiellon rikkomisen välillä ei ole suurta eroa tekijöiden suhteen. Kummassakin rikosnimikkeessä tavallinen tekijä oli entinen puoliso, lähestymiskiellossa vielä hieman korostuneemmin. Toinen yleinen tekijäryhmä lähestymiskiellon rikkomisessa oli laittomien uhkausten tapaan henkilöt, joiden suhde uhuriin jää epäselväksi.

5.2 UHRIN IKÄ

Poliisin tietoon tulleista uhkauksista yli 90 % kohdistui aikuisiin maahanmuuttajanaisiin. Alle 18-vuotiaisiin kohdistuneita uhkauksia oli vain 7 % tapauksista. Taulukosta 16 käy ilmi, että aikuisväestöön kohdistuneet uhkaukset ovat jakaantuneet suhteellisen tasaisesti kaikkien ikäryhmien välillä. Kuitenkin yli puolet uhkauksista (60 %) on kohdistunut yli 30-vuotiaisiin naisiin.

TAULUKKO 16. Uhkausten uhrin ikäluokittain

Ikäluokat	N	%
Alle 10-v.	4	1,5
10-17	13	5,0
18-29	87	33,3
30-39	78	29,9
Yli 40-v.	79	30,3
Yhteensä	261	100

5.3 UHRIN KANSALAIKUUS JA SYNTYMÄMAA

Uhkausten uhreista Suomen kansalaisia oli 39 %. Suomalaisten jälkeen eniten uhkauksia kohdistui venäläisiin (15 %), virolaisiin (9 %) ja somalialaisiin (6 %). Somalialaiset joutuivat suhteessa ulkomaalaisten määrään hieman useammin uhkauksen kohteeksi kuin venäläiset, virolaiset tai ruotsalaiset. (Ks. taulukko 17).

TAULUKKO 17. Uhkausten uhrien yleisimmät kansalaisuudet (muu kuin Suomi), rikokset/100 asukasta

Kansalaisuus	N	Rikokset/100
Venäjä	40	0,27
Viro	23	0,27
Somalia	15	0,65
Irak	10	0,71
Iran	8	0,72
Ruotsi	6	0,17
Thaimaa	6	0,27
Kongo-Kinshasa	5	1,79
Serbia-Montenegro	11	0,73
Afganistan	4	0,44

Uhkausten uhreista 18 % oli syntynyt Venäjällä tai entisen Neuvostoliiton alueella, 13 % Ruotsissa ja 11 % Virossa. Taulukosta 18 käy ilmi, että suhteessa Suomessa asuvien muualla syntyneiden määrään Venäjällä tai entisessä Neuvostoliitossa syntyneet joutuivat kuitenkin harvemmin uhkauksen uhriksi kuin muissa maissa syntyneet. Suhteessa

eniten uhkauksia kohdistui Virossa syntyneisiin kun verrataan näitä kolmea maata, joissa syntyneille tapahtui eniten uhkauksia.

TAULUKKO 18. Uhkausten uhrien yleisimmät syntymämaat (muu kuin Suomi), rikokset/100 asukasta

Syntymämaa	N	Rikokset/100
Neuvostoliitto/Venäjä	48	0,17
Ruotsi	35	0,25
Ei tiedossa	28	
Viro	28	0,41
Somalia	18	0,78
Iran	12	0,92
Irak	10	0,53
Thaimaa	6	0,22
Serbia–Montenegro	5	1,32

6 MUUT OSALLISET ASIASSA

Asianomistajan eli uhrin ja rikoksesta epäillyn lisäksi rikosilmoitukseen voidaan kirjata muita asiassa osallisena olleita henkilöitä. Näillä henkilöillä viitataan ihmisiin, jotka ovat jotenkin mukana jutussa, mutta joita ei voida ilmoitushetkellä määritellä asianomistajaksi eikä rikoksesta epäillyksi. Aineiston 1254 rikosilmoituksessa oli osallisena asiassa yhteensä 742 henkilöä. Näiden henkilöiden osallisuus tapauksiin johtui hyvin monenlaisista syistä. Useimmin osallisena asiassa oli mainittu henkilö, joka oli ollut aiemmin rikoksesta epäiltynä. Tällöin on kyse henkilöstä, jonka poliisi on tapauksen kirjaushetkellä arvioinut rikoksesta epäillyksi, mutta joka ei sitä tapauksen tarkemmassa tutkinnassa osoittautunut olevankaan. Näitä henkilöitä oli 214. Seuraavaksi suurin ryhmä osallisina asiassa olivat alaikäisen rikoksesta epäillyn vanhemmat, joista äitejä oli 74 ja isiä 50. Suuren joukon osallisia muodostivat henkilöt (70 henkilöä), jotka olivat rikospaikalla jossain tapahtuman vaiheessa seuranneet tilannetta.

Asiassa osallisista 59 henkilöä oli viranomaisia, useimmiten sosiaaliviranomaisia. Erityisesti rikoksissa, joissa uhrina tai tekijänä oli alaikäinen, oli sosiaalitoimi osallisena asiassa. Osallisena asiaan oli usein myös merkitty uhrin ja tekijän lapset. Heitä oli yhteensä 53 henkilöä ja suurin osa heistä oli ollut osallisena perheväkivaltatilanteissa. Viimeisen ryhmän muodostivat vanhemmat ja muut uhrin läheiset henkilöt. Heitä oli merkitty olevan 75 henkilöä, joista uhrin vanhempien osuus oli 60. Lisäksi muita, useista eri syistä, osallisena olevia henkilöitä löytyi yhteensä 86¹⁴. Kaikkien osalliseksi merkittyjen (61) osalta ei käynyt ilmi osallisuuden syy eikä uhrin suhde tekijään.

¹⁴ Muihin lukeutuivat mm. tahot, jotka kärsivät vahingonteosta, joka oli aiheutettu väkivaltatilanteen yhteydessä. Tällaisia olivat esim. taloyhtiöt ja vakuutusyhtiöt.

7 RIKOKSESTA EPÄILLYT

Poliisin tietoon tulleissa maahanmuuttajanaisiin kohdistuvissa rikoksissa epäiltyjä oli 1 425. Epäillyillä tarkoitetaan tässä vain niitä henkilöitä, jotka on rikosilmoituksessa määritelty rikoksesta epäillyiksi. Tästä joukosta rajautuvat pois muun muassa ne henkilöt, jotka ovat jossain välissä olleet epäiltyjä mutta tutkimushetkellä ovat merkittynä osallisena asiaan. Epäiltyjen lukumäärä on varsinaisten uhrien määrää suurempi, sillä henkilöt ovat voineet olla epäiltynä useasta rikoksesta, joko samassa tai eri ilmoituksessa. Epäiltyjä voi olla myös useita henkilöitä yhdestä ja samasta rikoksesta. Epäillyistä eri henkilöitä oli 1 146. Kaksi kertaa rikoksesta oli epäiltynä 125 henkilöä, ja enimmillään yksi henkilö oli epäiltynä seitsemän kertaa.

Suurin osa rikoksesta epäillyistä (74 %) oli epäiltynä väkivaltarikoksesta. Uhkauksista epäiltyjä oli 17 % ja seksuaalirikoksista epäiltyjä 5 % prosenttia kaikista epäillyistä. Muista rikoksista epäiltyjä oli 4 %. Muut rikostapaukset ovat valikoituneet mukaan, sillä ne on tehty henkilöön kohdistuvan rikoksen yhteydessä; esimerkiksi pahoinpitelyn yhteydessä toisen henkilön kohdistettu kunnianloukkaus. Yleisimmät rikosnimikkeet väkivallanteoista olivat pahoinpitely, lievä pahoinpitely, laiton uhkaus ja lähestymiskiellon rikkominen.

7.1 RIKOKSESTA EPÄILTYJEN KANSALAISUUS JA SYNTYMÄMAA

Maahanmuuttajanaisiin kohdistuvasta väkivallasta epäillyistä löytyi melko tasaisesti sekä suomalaisia (55 %) että ulkomaalaistaustaisia (42 %) henkilöitä. Ulkomaalaistaustaisella tarkoitetaan tässä henkilöä, joka on jonkin muun maan kansalainen tai jonka syntymämaa on muu kuin Suomi. Tekijöistä kolmella prosentilla kansalaisuutta ei ollut tiedossa, joka viittaa siihen, että myös he olivat ulkomaalaisia. Suurin osa epäillyistä oli Suomen kansalaisia. Toiseksi eniten oli venäläisiä (6 %) ja seuraavaksi eniten somalialaisia (3 %) ja virolaisia (3 %). Ne epäillyt joiden syntymämaa oli muu kuin Suomi tulivat useimmiten

Neuvostoliitosta/Venäjältä (7 %) Somaliasta (4 %), Ruotsista (4 %) tai Virossa (3 %).¹⁵

TAULUKKO 19. Rikoksesta epäillyn tausta

Ulkomaalaistaustainen	N	%
Suomalainen	777	54,5
Ulkomaalaistaustainen	601	42,2
Ei tiedossa	47	3,3

Rikosnimikkeet olivat suhteellisen tasaisesti jakautuneita suomalaisten ja ulkomaalaisten välillä. Myöskään poliisin tietoon tulleiden rikosten teonkuvauksissa ei löytynyt merkittäviä eroja eri maalaisten välillä. Uhrien ja tekijän välinen suhde eri rikoksissa oli myös hyvin samankaltaisesti jakautunut; esimerkiksi pahoinpitelyt kohdistuivat useimmiten puolisoon sekä suomalaisten että ulkomaalaisten epäiltyjen osalta.

7.2 RIKOKSESTA EPÄILTYJEN SUKUPUOLI

Rikoksesta epäillyistä suurin osa (73 %) oli miehiä. Miehiä oli epäiltynä kaikista tässä selvityksessä kuvatuista väkivallanteoista¹⁶. Miehiä epäiltiin useimmin pahoinpitelystä, lievästä pahoinpitelystä ja uhkauksista. Maahanmuuttajanaisiin kohdistuneesta seksuaalisesta väkivallasta epäilty olivat kaikki miehiä.

Naisia rikoksesta epäillyistä oli 27 %. Naisia epäiltiin useimmiten lievästä pahoinpitelystä, pahoinpitelystä tai uhkauksista. Lievän pahoinpitelyn voidaankin sanoa olevan tässä tyypillinen naisten tekemä rikos. Naisten osuus epäillyistä lievästä pahoinpitelystä oli 34 %. Seuraavaksi yleisimmät rikosnimikkeet naisten osalta olivat pahoinpitely ja laitton uhkaus. Pahoinpitelyrikoksista 29 % tapauksista epäiltynä oli nainen ja laittomista uhkauksista vastaava luku oli 22 %. Maahanmuuttajanaisiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa ei ollut yhtään naista epäiltynä.

Naisten tekemät rikokset kohdistuivat yleensä tuttavaan tai tuntemattomaan henkilöön. Jos rikos kohdistui tuttavaan, kyse oli yleensä naisten keskinäisistä välien selvittelystä. Motiivina saattoi olla velat tai mustasukkaisuusriidat. Tyypillisiä olivat myös ravintoloissa tai kadulla tapahtuneet pahoinpitelyt, jotka saattoivat kohdistua yhtä lailla niin tut-

¹⁵ Luvut on laskettu epäilyjen kokonaismäärästä.

¹⁶ Lukuun ottamatta törkeän pahoinpitelyn yritystä.

taviin kuin tuntemattomiin. Poliisin tietoon tullut naisten tekemä lähisuhteiden väkivallanteo oli edellä mainittuja tekoja harvinaisempaa. Poliisiin tietoon tulleista väkivallanteoissa kahdeksassa tapauksessa epäilty oli äiti, joka oli pahoinpidellyt lastaan.

Muita tyypillisiä väkivallantekoja olivat tapaukset, joissa maahanmuuttajat olivat joutuneet naispuolisen naapurinsa uhkauksien tai lievän pahoinpitelyn kohteeksi. Nämä tapaukset olivat usein motiiviltaan rasistisia. Ei ollut myöskään tavatonta, että naista pahoinpiteli puolison ex-kumppani tai ex-puolison nykyinen kumppani.

7.3 RIKOKSESTA EPÄILTYJEN IKÄ

Taulukosta 20 käy ilmi, että hieman yli 40 % epäillyistä oli iältään 30–44-vuotiaita. Seuraavaksi suurin ikäryhmä oli 18–29-vuotiaat. Alle 18-vuotiaiden osuus oli 10 %. Yleisimmät rikosnimikkeet vaihtelivat hieman eri ikäryhmien välillä. Yli 30-vuotiaat olivat alle 30-vuotiaita hieman useammin epäiltynä laittomasta uhkauksesta. Laittomasta uhkauksesta epäiltynä olleista vain noin 5 % oli alle 18-vuotiaita. Sen sijaan pahoinpitelyissä olivat nuoret suhteellisesti useammin epäiltyinä. Pahoinpitelyistä epäillyistä 45 % oli alle 30-vuotiaita, ja 14 % alle 18-vuotiaita. Alle 18-vuotiaiden tekemät väkivaltarikokset tapahtuivat useimmin julkisella paikalla ja liittyivät katutappeluihin tai nuorten keskinäisiin välienselvittelyihin. Monissa näistä tapauksista oli epäiltyinä useita henkilöitä. Parisuhdeväkivallasta epäillyt olivat taas pääsääntöisesti yli 18-vuotiaita.

Parisuhdeväkivallantapauksia löytyi kaikista aikuisikäisten ikäryhmistä tasapuolisesti. Maahanmuuttajanaiset joutuivat myös yhtä lailla sekä suomalaisten että ulkomaalaisten kumppaneiden tekemän väkivallan uhreiksi. Parisuhdeväkivallan teonkuvaukset olivatkin hyvin samanlaisia riippumatta epäillyn iästä, kansallisuudesta tai syntyperästä.

TAULUKKO 20. Rikoksesta epäillyt ikäluokittain

Ikä	N	%
Alle 18-v.	143	10
18-29	438	30,7
30-44	587	41,2
45-59	202	14,2
60-v. tai yli	22	1,5
Ei tiedossa	33	2,3
Yhteensä	1425	100

8 TAPAUSTEN YHTEISIÄ PIIRTEITÄ

Poliisin tietoon tulevissa tapauksissa parisuhdeväkivaltilanteista löytyi paljon yhteisiä piirteitä. Yleensä väkivalta tapahtui tilanteessa, jossa mies syystä tai toisesta menetti malttinsa ja sen seurauksena pahoinpiteli puolisoaan. Poliisille ilmoituksen tekivät väkivallan ääniä tai avunhuutoja kuulleet naapurit tai väkivaltaisesta tilanteesta paennut uhri. Jossain tapauksessa myös riitatilanteessa mukana ollut tuttava soitti poliisit. Useimmiten parisuhdeväkivallan tapahtumapaikkana oli koti, ja väkivaltilanteisiin liittyi myös paikkojen hajottaminen ja vahingon aiheuttaminen. Suomalaisten epäiltyjen myös todettiin olevan alkoholin vaikutuksen alaisena tekohetkellä. Näissä tapauksissa myös uhrin saatettiin todeta nauttineen alkoholia. Yleisesti ottaen parisuhdeväkivallan teonkuvaukset olivat hyvin samankaltaisia riippumatta siitä oliko tekijä suomalainen vai ulkomaalaistaustainen. Suurimassa osassa parisuhdeväkivaltatapauksista nainen ei vaatinut tekijälle rangaistusta ja jos vaatikin, hän yleensä perui vaatimuksen muutama päivän kuluessa ja toivoi asian käsittelyn keskeyttämistä. Poliisin tehtäväksi jäi pelkästään akuutin tilanteen rauhoittaminen.

Monissa tapauksissa, joissa maahanmuuttajanaiset joutuivat tuntemattomien suomalaisten tai naapureiden tekemän väkivallan tai uhkauksien kohteeksi liittyi rasistisia piirteitä. Tapauksissa, joissa maahanmuuttajanaiset joutuivat tuntemansa henkilön (tuttavan) pahoinpitelämäksi tai uhkausten uhriksi, saattoi kyse olla maahanmuuttajayhteisöjen keskinäisistä välien selvittelystä, joiden kaikkia motiiveja on mahdotonta eritellä. Muutamassa näistä tapauksista, missä motiivi kävi ilmi, kysymys oli veloista, joiden perintää tehostettiin uhkauksin tai väkivallalla. Tuttaviin lukeutuivat myös alaikäisten lasten koulukaverit ja muut ikätoverit. Usein motiivina olivat lasten ja nuorten keskinäiset erimielisyydet, mutta muutamassa tapauksessa pahoinpitelyyn tai uhkukseen liittyi rasistisia piirteitä.

Eryisesti lähisuhdeväkivaltatapauksissa riidan motiivi ei useinkaan selvinnyt ilmoituksesta. Kulttuurisia tekijöitä ilmeni teon taustalla vain muutamassa tapauksessa.

9 LOPUKSI

Tässä selvityksessä kartoitettiin vuonna 2005 poliisin tietoon tullutta maahanmuuttajainasiin kohdistunutta väkivaltaa. Väkivaltatekoja tarkasteltiin kolmesta eri näkökulmasta; seksuaalinen väkivalta, muu fyysinen väkivalta ja väkivallalla uhkaaminen. Kussakin kokonaisuudessa kuvattiin tyypillisiä rikosnimikkeitä, uhrien ominaisuuksia sekä tapauksen yleisyyttä. Erityisesti rikoksia tarkasteltiin pari- ja lähisuhdeväkivallan näkökulmasta niiden yleisyyden vuoksi. Lopuksi selvityksessä kuvattiin näistä väkivaltateoista epäiltynä olleita ihmisiä ja heidän tyypillisimpiä piirteitään sekä näille väkivaltateoille tyypillisiä yhteisiä piirteitä.

Vuonna 2005 poliisin tietoon tuli yhteensä 1 204 maahanmuuttajainasiin kohdistunutta väkivalta- tai uhkausrikosta. Tapauksista 6 % oli seksuaalista väkivaltaa, 72 % muuta fyysistä väkivaltaa ja 22 % tapauksista oli väkivallalla uhkaamista. Muun kuin seksuaalisen väkivallan kohdalla 99 % tapauksista oli eriasteisia pahoinpitelyjä, joista yli puolet oli luokiteltu pahoinpitelyksi, vähän yli kolmannes lieväksi pahoinpitelyksi ja noin 3 % törkeäksi pahoinpitelyksi. Pahoinpitelyistä oli epäiltynä useimmiten puoliso. Lähisuhdeväkivallaksi tapauksista on luokiteltavissa jopa lähes 60 %. Toisin sanoen suurin osa pahoinpitelyistä oli uhrille hyvinkin tutun henkilön tekemiä, tuntemattomien tekijöiden osuuden jäädessä 13 %. Pahoinpitelyjen uhrin olivat pääosin aikuisia naisia: lähes 70 % tapauksista tapahtui 18–40-vuotiaille naisille. Uhreista 43 % oli Suomen kansalaisia. Muunmaalaiset väkivallan uhrin edustivat pääosin niitä kansalaisuuksia, jotka ovat eniten edustettuina Suomessa: useimmiten väkivallan uhriksi joutuivat venäläiset, virolaiset ja somalialaiset naiset. Syntyperän mukaan tarkasteltuna puolestaan eniten väkivaltaa kokivat Ruotsissa ja Venäjällä/Neuvostoliitossa syntyneet naiset.

Seksuaalirikosten kohdalla uhrien kansalaisuuksista erottautuivat pitkälti samat kansalaisuudet. Suurimmat ryhmät seksuaalirikosten uhreista olivat venäläiset, virolaiset ja ruotsalaiset. Myös syntymämaan mukaan tarkasteltuna erottautuivat samat Ruotsi, Venäjä/Neuvostoliitto ja niiden lisäksi Viro yleisimpänä syntymämaana. Kokonaisuudessaan uhreista 42 % oli Suomen kansalaisia. Muuten seksuaalirikosten uhrin poikkesivat kuitenkin muun fyysisen väkivallan kohteeksi joutuneista naisista. Ensinnäkin seksuaalirikosten uhrin olivat keskimäärin

huomattavasti nuorempia kuin muun fyysisen väkivallan kohteeksi joutuneet naiset. Jopa puolessa tapauksista uhri oli alle 18-vuotias. Joka kymmenennessä tapauksessa uhri oli alle 10-vuotias. Aikuisista eniten seksuaalirikoksia tapahtui 18–29-vuotiaille. Seksuaalirikokset olivat myös huomattavasti useammin tuntemattoman henkilön tekemiä. Toisaalta tämä vaihteli selvästi uhrin iän ja rikosnimikkeen mukaan. Lapsien kohdistuneista seksuaalirikoksista suurin osa oli lapselle tutun henkilön tekemiä kun taas aikuisiin kohdistuneissa raiskauksissa tekijä oli useimmiten tuntematon.

Väkivallalla uhkaaminen puolestaan kohdistui pääasiassa aikuisiin maahanmuuttajanaisiin. Vain 7 % uhkauksista kohdistui alle 18-vuotiaaseen ja jopa 30 % yli 40-vuotiaisiin. Myös uhkausten kohdalla erottautuivat saman kansalaisuudet uhrien joukosta kuin väkivallankin kohdalla. Uhkauksen uhriksi joutuivat useimmin venäläiset, virolaiset ja somalialaiset naiset. Myös syntymämaan mukaan tarkasteltuna erot-tautuivat Venäjä/Neuvostoliitto, Ruotsi, ja Viro. Uhkauksen tekijöistä oli suurin osa uhrille tuttuja henkilöitä. Useimmiten uhkauksen esitti nykyinen tai entinen puoliso. Väkivallalla uhkaaminen liittyikin usein konkretisoituneeseen erotilanteeseen.

Myös rikoksesta epäillyistä noin puolet oli suomalaisia ja puolet ulkomaalaistaustaisia. Ulkomaalaistaustaiset rikoksesta epäilty olivat useimmiten venäläisiä, somalialaisia tai virolaisia kuten uhrinkin. Myös syntymämaan mukaan tarkasteluna erottautuivat samat maat kuin uhrien kohdalla; Venäjä/Neuvostoliitto, Viro, Ruotsi ja niiden lisäksi Somalia. Rikokset, joista epäiltynä oli suomalainen tai ulkomaalaistaustainen, eivät eronneet keskenään mitenkään merkittävästi. Suomalaiset ja ulkomaalaistaustaiset oli tasaisesti epäiltynä niin parisuhde- kuin lähisuhdeväkivallastakin, ja niin seksuaalisesta väkivallasta, muusta fyysisestä väkivallasta kuin sillä uhkaamisestakin.

Vähän alle kolmannes rikoksen tekijöistä oli nainen. Naisia epäiltiin useimmiten lievistä pahoinpitelystä, pahoinpitelystä tai uhkauksesta, joista epäiltynä oli yhteensä 85 % epäiltynä olleista naisista. Maahanmuuttajanaisiin kohdistuneista seksuaalirikoksista ei ollut yhtään naista epäiltynä. Naisten tekemät rikokset kohdistuivat yleensä tuttavaan tai tuntemattomaan henkilöön. Jos rikos kohdistui tuttavaan, kyse oli yleensä naisten keskinäisistä välien selvittelystä. Motiivina saattoi olla velat tai mustasukkaisuusriidat. Tyypillisiä olivat myös ravintoloissa tai kadulla tapahtuneet pahoinpitelyt, jotka saattoivat kohdistua yhtä lailla niin tuttaviin kuin tuntemattomiin. Poliisin tietoon tullut naisten te-

kemä lähisuhdeväkivalta oli puolestaan näitä tekoja huomattavasti harvinaisempaa.

Suurin osa rikoksesta epäillyistä oli aikuisia. Suurin ikäryhmä oli 30–44-vuotiaat, joita oli 41 % epäillyistä. Yleisimmät rikosnimikkeet vaihtelivat hieman eri ikäryhmien välillä. Vanhemmat ihmiset olivat pääosin epäiltyinä uhkauksista kun taas nuoremmat tekivät enemmän pahoinpitelyjä. Pahoinpitelystä epäilystä lähes joka toinen oli alle 30-vuotias ja jopa 14 % alle 18-vuotias kun uhkauksista alle 18-vuotiaiden tekemiä oli vain 5 %. Alle 18-vuotiaiden tekemät pahoinpitelyrikokset olivat suurin osa julkisella paikoilla tapahtuneita nuorten keskinäisiä välienselvittelyjä kun taas parisuhdeväkivallasta epäillyt olivat pääsääntöisesti yli 18-vuotiaita.

Kokonaisuudessaan maahanmuuttajainasiin kohdistuvasta väkivallasta on hyvin vähän löydettävissä piirteitä, jotka poikkeaisivat muusta naiseen kohdistuvasta väkivallasta (vrt. esim. Piispa ym. 2006). Eniten tapahtuu pahoinpitelyjä, toiseksi eniten sillä uhkaamista ja kolmanneksi eniten seksuaalirikoksia. Tekijä löytyy myös hyvin usein naisen lähipiiristä. Kokonaisuutta tarkasteltaessa 23 % tapauksista voidaan määrittellä parisuhdeväkivallaksi ja 59 % lähisuhdeväkivallaksi. Tuntemattomien tekijöiden osuus on siis suhteellisen pieni. Yleinen tapahtumapaikka oli uhrin koti tai sen läheisyys. Suurimmassa osassa parisuhdeväkivaltatapauksista nainen ei vaatinut tekijälle rangaistusta ja jos vaatikin, hän yleensä perui vaatimuksen muutaman päivän kuluessa ja toivoi asian käsittelyn keskeyttämistä. Poliisin tehtäväksi jäi pelkästään akuutin tilanteen rauhoittaminen.

Tapaukset eivät myöskään poikenneet eri kansalaisuuksien kesken. Eniten rikoksen uhriksi kaikissa rikostyypeissä joutuivat venäläiset, virolaiset ja somalialaiset naiset, jotka ovat myös eniten edustettuina Suomessa. Vastaavasti syntymämaan mukaan tarkasteluna olivat uhrin useimmiten syntyneet maissa, kuten Venäjä/Neuvostoliitto, Viro ja Ruotsi, jossa syntyneitä on Suomessa eniten. Suhteessa ulkomaalaisten määrään sen sijaan muiden maiden kansalaiset joutuvat useimmin rikoksen uhriksi mutta näissä tapauksissa rikosten kokonaismäärät ovat niin pieniä, ettei niistä voida tehdä mitään johtopäätöksiä.

Mielenkiintoisina huomioina voidaan sen sijaan mainita niiden maiden kansalaisiin liittyviä ”poikkeuksia”, joiden kohdalla rikosluvut olivat suurimpia. Esimerkiksi somalialaisten kohdalla tulokset näyttävät siltä, että he joutuvat usein sekä muun fyysisen väkivallan että väkivallalla uhkaamisen uhriksi mutta eivät seksuaalirikosten uhriksi juuri ol-

lenkaan. Vuonna 2005 poliisin tietoon tuli kaksi seksuaalirikosta, jossa uhri oli Somalian kansalainen ja yksi tapaus, jossa uhri olisi ollut syn-typerältään Somaliasta, kun taas venäläisiin ja virolaisiin naisiin koh-distui suhteessa kutakuinkin saman verran seksuaalirikoksia kuin muu-takin väkivaltaa. Tämä tuskin tarkoittaa sitä, etteivät somalinaiset jou-tuisi seksuaalisen väkivallan uhriksi siinä missä muidenkin kansalai-suuksien edustajat. Sen sijaan se kertonee siitä, minkä aiempi tutki-muskin on osoittanut, että seksuaalirikokset koetaan edelleen tietyissä kulttuureissa erityisen vaikeina asioina ilmoittaa, jopa ymmärtää.

Jos verrataan vielä lopuksi rikosten määriä vuoden 2002 rikosilmoi-tuksista tehtyyn selvitykseen, voidaan todeta, että poliisille ilmoitettujen maahanmuuttajanaisiin kohdistuneiden väkivaltarikosten määrä näyttää olevan kasvussa. Vuonna 2002 poliisille ilmoitettiin 53 ulkomaalaistaus-taiseen naiseen kohdistunutta seksuaalirikosta, joista 18 oli määriteltä-vissä tutun henkilön ja 26 tuntemattoman henkilön tekemiksi. Vuonna 2005 tapauksia oli yhteensä 79, joista 29 oli määriteltävissä tutun henki-lön ja 22 tuntemattoman henkilön tekemäksi. Muun fyysisen väkivallan kohdalla vuonna 2002 kirjattiin yhteensä 268 lähisuhdeväkivaltatapaus-ta. Vuoden 2005 aineistossa jo puolison tai entisen puolison tekemiä väkivaltarikoksia oli yhteensä 329 tapaus, eli selvästi enemmän kuin vuonna 2002 ylipäätään perheensuhteen kautta tuttujen henkilöiden tekemiä rikoksia. Myös uhkausten kohdalla on havaittavissa sama kehi-tys. Vuonna 2002 kirjattiin yhteensä 87 uhrille perhesuhteen kautta¹⁷ tutun henkilön tekemään laitonta uhkausta kun vuonna 2005 uhkauksia kirjattiin yhteensä 261, joista 87 oli puolison tai entisen puolison ja 101 ylipäätään uhrille perhesuhteen kautta tutun henkilön tekemiä.

Poliisin tietoon tulleiden maahanmuuttajanaisiin kohdistuneiden väkivaltarikosten määrä näyttää olevan siis kasvussa niin seksuaaliri-kosten, muun fyysisen väkivallan kuin väkivallalla uhkaamisenkin koh-dalla. Syitä tähän ei tämän aineiston perusteella voi varmasti sanoa. Se voi johtua yhtäältä väkivallan lisääntymisestä, jota puolestaan voi selittää maahanmuuttajien määrän kasvu, mutta yhtäältä se voi johtua ilmoituskynnyksen madaltumisesta, jonka eteen puolestaan on tehnyt töitä niin kansallisella kuin paikallisellakin tasolla. Vuonna 1999 muun muassa säädettiin laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapai-kanhakijoiden vastaanotosta (493/1999), joka velvoittaa paikallisia

¹⁷ Vuoden 2002 selvityksessä lähisuhdeväkivallaksi katsottiin suhde, jossa tekijä ja uhri tuntevat toisensa jonkinlaisen pari tai perhesuhteen kautta. Tähän kuuluivat nykyiset ja entiset kumppanit, vanhempi, lapsi tai muu sukulainen (esim. isäpuoli, miehen entinen vaimo, eno jne.)

toimijoita järjestämään maahanmuuttajille niin sanottuja kotouttamisohjelmia, joiden tarkoituksena on juuri tutustua suomalaiseen yhteiskuntaan ja siinä asuvan ihmisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Oli syy kasvavalta näyttävään kehitykseen mikä vaan, on tosiasia se, että maahanmuuttajanaiset joutuvat Suomessa väkivallan uhriksi vähintään siinä missä kantaväestönkin naiset. Tämä voidaan nähdä jatkuvana haasteena niin maahanmuuttajien kotouttamiselle kuin suomalaisten asennekasvatuksellekin.

KIRJALLISUUS

Das Dasgupta, Shamita (1998), *Women's Realities: Defining Violence Against Women by Immigration, Race, and Class*. Teoksessa Kennedy Bergen, Raquel (toim.) *Issues in Intimate Violence*. Thousand Oaks: Sage. 209–219.

De Los Reyes, Paulina (2003), *Patriarkala enklaver eller ingenmansland? Våld, hot och kontroll mot unga kvinnor i Sverige*. Integrationsverket skriftserie IV. Norrköping: Integrationsverket. Luettavissa: <http://www.integrationsverket.se/upload/Publikationer/skrifter/patriarkala.pdf> (luettu 9.2.2007)

Desai, Sujata & Saltzman, Linda E. (2001), *Measurement Issues for Violence Against Women*. Teoksessa Renzetti, Claire M., Edleson, Jeffrey L. & Kennedy Bergen, Raquel (toim.) *Sourcebook on Violence Against Women*. Thousand Oaks: Sage Publications. 35–52.

Ellonen, Noora (2006), *Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa vuonna 2005*. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 53. Espoo: Poliisiammattikorkeakoulu.

Ensi- ja turvakotien liiton tiedote 1.9.2005. Luettavissa: <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/imatra.htm> (luettu 9.12.2006)

Greig, Fiona & Hausmann, Ricardo & Tyson, Laura D. & Zahidi, Saadia (2006) *The Global Gender Gap Report*. Geneve: World Economic Forum. Luettavissa: <http://www.weforum.org/pdf/gendergap/report2006.pdf> (luettu 28.2.2007)

Haarakangas, Tanja & Ollus, Natalia & Toikka, Sini (2000), *Väkivaltaa kokeneet maahanmuuttajanaiset – haaste turvakotipalveluille Suomessa*. Sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvojulkaisuja 2000:3. Helsinki: Edita.

Heiskanen, Markku (2006), *Miesten naisille tekemän väkivallan kehitys ja kokonaiskuva*. Teoksessa Piispa, Minna & Heiskanen, Markku & Kääriäinen, Juha & Sirén, Reino, *Naisiin kohdistunut väkivalta 2005*. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. HEUNI, Publication Series No. 51. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. 19–40.

Heiskanen, Markku & Piispa, Minna (1998), *Usko, Toivo, Hakkaus*. Kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. Helsinki: Tilastokeskus.

Honkatukia, Päivi (2005), *Maahanmuuttajat väkivallan uhreina*. Teoksessa Sirén, Reino & Honkatukia, Päivi (toim.), *Suomalaiset väkivallan uhreina. Tuloksia 1980–2003 kansallisista uhritutkimuksista*. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. 57–73.

- Honkatukia, Päivi & Perttu, Sirkka & Ruohonen, Marita (2005), Naisten oikeudet ja maahanmuuttajanaisiin kohdistuva väkivalta. Teoksessa Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen. Työryhmän tausta-aineistot ja suositukset. 21–30. Luettavissa <http://www.optula.om.fi/uploads/ipqyauwg.pdf> (luettu 16.12.2006)
- Højlund Madsen, Diana & Paul, Rachel & Schlytter, Astrid & Jemteborn, Annika (2005), Trapped between Law and Life. Report on Abused Minority Women in the Nordic Countries. Roskilde: Roskilde University. Luettavissa: http://www.celi.dk/cache/article/file/Rapport_uk2.pdf (luettu 9.2.2007)
- Harvard School of Public Health (2002) Press Releases. Luettavissa <http://www.hsph.harvard.edu/press/releases/female.doc> (luettu 16.12.2006)
- Husso, Marita (2003), Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila. Tampere: Vastapaino.
- Jaakkola, Magdalena (1994), Puolalaiset Suomessa. Teoksessa Liebkind, Karmela (toim.), Maahanmuuttajat. Kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Helsinki: Gaudeamus.128–161.
- Janiskaja-Lahti, Inga & Liebkind, Karmela & Vesala, Tiina (2002), Rasismi ja syrjintä Suomessa: Maahanmuuttajien kokemuksia. Helsinki: Gaudeamus
- Joronen, Mikko & Salonen, Annamari (2006), Rasismi ja etninen syrjintä - ajatuksia ja tekoja. Teoksessa Salonen, Annamari & Villa, Susan (toim.), Rasismi ja etninen syrjintä Suomessa 2005. Helsinki: Ihmisoikeusliitto ry. 15–73.
- Keränen, Tuunia (2005a), Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa vuonna 2003. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 39. Espoo: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Keränen, Tuunia (2005b), Poliisin tietoon tullut rasistinen rikollisuus Suomessa vuonna 2004. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 40. Espoo: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Kyllönen-Saarnio & Nurmi, Reet (2005), Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta. Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 15. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö
- Kääriäinen, Juha (2006), Väkivalta ja apuun turvautuminen. Teoksessa Piispa, Minna & Heiskanen, Markku & Kääriäinen, Juha & Sirén, Reino, Naisiin kohdistunut väkivalta 2005. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. HEUNI, Publication Series No.51. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.103–121.
- Lehtonen, Anja & Perttu, Sirkka (1999), Naisiin kohdistuva väkivalta. Helsinki: Kirjayhtymä
- Liebkind, Karmela (1994), Maahanmuuttajat ja kulttuurien kohtaaminen. Teoksessa Liebkind, Karmela (toim.), Maahanmuuttajat. Kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Helsinki: Gaudeamus, 21–49.
- Lundgren, Eva (1992), Gud och alla andra karlar. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.

Lundgren, Eva & Heimer, Gun & Westerstrand, Jenny & Kalliokoski, Anne-Marie (2001), Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfattningsundersökning. Uppsala universitet. Umeå: Brottsoffermyndigheten.

Maahanmuutto ja työlupa-asiat. Työministeriön tilastoja 1/2006. Luettavissa: http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/04_maahanmuutto/08_maahanmuuttotilastot/til061i.pdf (luettu 24.10.2006)

Maahanmuuttajanaisiin kohdistuva väkivalta. Poliisin tietoon tullut rikollisuus vuonna 2002. Poliisiosaston julkaisu 17, 2003. Helsinki: Sisäasiainministeriö. Luettavissa: <http://www.intermin.fi/julkaisu/maahanmuuttajanaiset> (luettu 10.11.2006)

Mahoney, Patricia, Williams, Linda M. & West, Carolyn M. (2001), Violence Against Women by Intimate Relationship Partners. Teoksessa Renzetti, Claire M., Edleson, Jeffrey L. & Kennedy Bergen, Raguel (toim.), Sourcebook on Violence Against Women. Thousand Oaks: Sage Publications. 143–178.

Martens, Peter L. (2001), Immigrants as victims of crime. International Review of Victimology, 8, 199–216.

Niemi-Kiesiläinen, Johanna (1998), Naisiin kohdistuva väkivalta ihmisoikeusloukkauksena. Teoksessa Herrlin, Monica (toim.), Naisten ihmisoikeuksien käsikirja. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus. 149–175.

Paul, Rachel (1998), Shelters for Battered Women and the Needs of Immigrant Women. Copenhagen: Nordic Council of Ministers.

Pekingin julistus ja toimintaohjelma 1995. Luettavissa: <http://formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=13656&GUID={2DA22713-FA7A-432A-B5D3-3994EEB18944}> (luettu 16.12.2006)

Pentikäinen, Merja (2002), Naiset. Teoksessa Haapea, Arto (toim.), Ihmisoikeudet 2000-luvulla – sopimuksia ja asiakirjoja. Helsinki: Ihmisoikeusliitto/Edita. 544–658.

Piispa, Minna (2006), Parisuhdeväkivalta. Teoksessa Piispa, Minna & Heiskanen, Markku & Kääriäinen, Juha & Sirén, Reino, Naisiin kohdistunut väkivalta 2005. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. HEUNI, Publication Series No.51. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. 41–81.

Pohjanpää, Kirsti & Paananen, Seppo & Nieminen, Mauri (2003), Maahanmuuttajien elinolot. Venäläisten, virolaisten, somalialaisten ja vietnamilaisten elämää Suomessa 2002. Elinolot 2003:1. Helsinki: Tilastokeskus.

Räty, Minttu (2002), Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi

Tilastokeskus (2006) Luettavissa: www.stat.fi > Tilastot > Tilastot aiheittain > Terveys > Kuolemansyyt > Taulukot > Väkivallan uhrina kuolleet tekijän, iän ja sukupuolen mukaan 1998- > Väkivallan uhrina kuolleet tekijän, iän ja sukupuolen mukaan 1998–2005 (luettu 2.2.2007)

Ulkomaalaiset ja siirtolaisuus 2004 (2005), Väestö 2005:9. Helsinki: Tilastokeskus.

Väestönmuutokset 2004 (2005), Väestö 2005:10. Helsinki: Tilastokeskus

Väestörakenne ja väestönmuutokset kunnittain 2005 (2006). Väestö 2006. Helsinki: Tilastokeskus

Wienin julistus ja toimintaohjelma 1993. Luettavissa:

<[http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/A.CONF.157.23.En?OpenDocument](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/A.CONF.157.23.En?OpenDocument)> (luettu 24.6.2006)

VIITATUT LAIT JA OIKEUSTAPAUKSET

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 493/1999

Rikoslaki 39/1889 siihen tehtyine muutoksineen

Ulkomaalaislaki 301/2004

Korkein hallinto-oikeus 2005:50. Luettavissa:

http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2005/?_offset=40
(luettu 24.10.2006)

Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia

Terhi Hakamo ja Anna Vanhala: Poliisipäälliköt. Tutkimus paikallispoliisin johtamisesta. 27/2007. 29 €

Tanja Noponen: "Ei muuta paikkaa". Tutkimus poliisin päihtymyssuojan kanta-asiakkaista. 26/2006. 16,00 €

Johan Bäckman: Itämafia. Uhkakuvapolitiikka, rikosilmiöt ja kulttuuriset merkitykset. 25/2006. 26,00 €

Marja-Liisa Laapio: Poliisi ja perheväkivalta. Tapaustutkimus poliisin toimintakulttuurista ja viranomaisverkostosta. 24/2005. 20,00 €

Mari Kalliala: Poliittikkaa toisaalla. Poliittinen liike ja laiton toiminta. 23/2005. 18,00 €

Seppo Kolehmainen: Järjestyslaki – Susi jo syntyessään? Järjestyslain valmistelun arviointi. 22/2005. 14,00 €

Markku Heiskanen & Outi Roivainen: Helsinki! Tutkimus helsinkiläisten turvallisuudesta ja Helsingin poliisin palvelukyvyistä. 21/2005. 23,76 €

Aarne Kinnunen & Riikka Perälä & Tarja Tuttavainen-Levanoja: Poliisin huumevalvontaprojekti pääkaupunkiseudulla. Seurantatutkimus. 20/2005. 15,00 €

Petri Raivola & Reija Taiha-Vepsäläinen: Työrukkasia ja visionäärejä. AMK-muotoisilta päällystökurseilta valmistuneiden näkemyksiä opinnoistaan ja valmiuksistaan. 19/2004. 11,88 €

Pekka Santtila et al.: How far from home offenders travel. An international comparison of crime trips in homicide, rape, burglary, and robbery cases. 18/2004. 10,80 €

Anne Alvesalo & Pekka Santtila: Pahat pojat – elokuva ja rikollisuus. "Saanu ehkä vähän ideaa, mut omaa päätä sitä kummiski käyttää". 17/2004. 11,88 €

Markku Heiskanen & Reino Sirén & Outi Roivainen: Rikollisuus kunnissa. Tilastollinen tutkimus Suomen kuntien väkivalta- ja omaisuusrikollisuuteen vaikuttavista tekijöistä. 16/2003. 16,20 €

Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat

Arto Hankilanoja: Työturvallisuus ja vastuun kohdentuminen poliisihallinnossa. 10/2003. 2., Uudistettu painos 2007. 16,00 €

Janne Häyrynen ja Tero Kurenmaa: Arvopaperimarkkinarikokset. 14/2006. 25 €

Anne Alvesalo & Ari-Matti Nuutila: Rangaistava työn turvattomuus. 13/2006. 21 €

Anne Jokinen: Rikos jää tekijän mieleen. Muistijälkitesti rikostutkimusmenetelmänä. 12/2005. 20,00 €

Nina Pelkonen: Kriisin ABC. Käsikirja poliisin käyttöön. 11/2005. 10,80 €

Kimmo Himberg: Tekninen rikostutkinta. Johdatus forensiseen tieteseen. 9/2002. 12,96 €

Marketta Vesisenaho: Poliisialan sanasto. Suomi-ruotsi-englanti. 8/2002. 10,80 €

Urpo Sarala: Poliisitoimen kehittämisen johtaminen. 7/2001. 16,35 €

Ellonen Erkki et al.: Etiikka ja poliisin työ. 6/2000. 14,54 €

Laura Ervo: Esitutinnan optimaalisuus. Oikeudellisessa viitekehyksessä. 5/2000. 9,17 €

Hannu Kiehelä & Virta Sirpa (toim.): Lähipoliisi lähestymistapana. 4/1999. 16,26 €

Jyrki Wasastjerna: Johdatus poliisin kansainväliseen yhteistyöhön. 3/1999. 14,62 €

Ahti Laitinen & Erja Virta: Talousrikokset. Teoria ja käytäntö. 2/1998. 12,53 €

Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita

Tanja Noponen: Arjen arvet. Pahoinpitely- ja kehokarttalomake väkivaltatyön välineenä. 58/2007. 17 €

Juha Kääriäinen ja Noora Ellonen: The Finnish Racist Crime Monitoring System. 57/2007. Verkkojulkaisu.

Janne Laukkanen: ”Ei mitään korkeampaa tiedettä”. Selvitys talousrikosten esikäsittely-yksikön vastaanotosta. 56/2006. Verkkojulkaisu

Terhi Hakamo: Selvitys talousrikostorjunnan tilasta paikallispoliisissa. 55/2006. Verkkojulkaisu

Noora Ellonen: Poliisin tietoon tulleet rasistinen rikollisuus Suomessa 2005. 53/2006. 13 €

Poliisin johtamisen kehittämisen valtakunnalliset kehittämislinjaukset 2006–2010. Työryhmän loppuraportti. 50/2006. 10,80 €

Anne Alvesalo, Sari Heiskanen, Janne Laukkanen & Erja Virta (toim.): Huojuva talous. Juhlajulkaisu Markku Hirvonen 60 vuotta. 49/2006. 24 €

Anne Alvesalo, Sari Heiskanen & Erja Virta: Suomen talousrikoskontrollijärjestelmä. 48/2006. Verkkojulkaisu

Kati Rantala & Sirpa Virta (toim.): Tieto – mahdollisuus, uhka vai turva? 47/2006. 14 €

Markku Heiskanen & Risto Honkonen: Poliisi ja muutos. Asiantuntijoiden arvio sisäisen turvallisuuden tulevasta kehityksestä. 46/2005. 10,80 €

Janne Laukkanen & Leena Mäkipää: Liiketoimintakiellon valvontavollisuuden laajentaminen. 45/2005. Verkkojulkaisu

Janne Laukkanen: Laittoman yrittäjän jäljillä. Arviointitutkimus liiketoimintakiellon valvonnan ohjeistamisen vaikutuksesta. 44/2005. Verkkojulkaisu

Tanja Noponen: Poliisin suorittamat päihtyneiden säilöönnotot ja säilöönnottojen asiakaskunta Helsingissä. 43/2005. Verkkojulkaisu

Tomi Jansson: Saatanan vasikka. Todistajien uhkailu Suomessa. 42/2005. 10,80 €

Verkkojulkaisut osoitteessa www.poliisiammattikorkeakoulu.fi